

Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta

Ella Reijonen

Tiia Reinilä

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2020

Sairaanhoidajakoulutus

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sairaanhoitajakoulutus
Sisätauti-kirurginen hoitotyö & lasten ja nuorten hoitotyö

REIJONEN, ELLA & REINILÄ, TIIA:
Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta

Opinnäytetyö 52 sivua, joista liitteitä 4 sivua
Huhtikuu 2020

Tämän opinnäytetyön tehtävänä oli kuvailla suomalaisten naisten kokemia sosiaalisia paineita liittyen lastenhankintaan. Tarkoituksena oli selvittää, miten paljon lastenhankinnasta koetaan paineita ja mitkä eri tekijät niitä aiheuttavat. Tavoitteena oli ymmärryksen ja tietoisuuden lisääminen terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa sekä väestötasolla liittyen perheellistymisestä koettuihin sosiaalisiin paineisiin. Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Tampereen ammattikorkeakoulun ViVa-hankkeen (Viisaat Valinnat) kanssa.

Opinnäytetyö toteutettiin käyttäen sekä määrällistä että laadullista menetelmää. Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella ja aineisto koostui osallistujien taustatiedoista sekä avoimista vastauksista, jotka käsitelivät paineita aiheuttavia tekijöitä. Aineisto analysoitiin tilastollisesti. Kuvailevina tunnuslukuina käytettiin frekvenssi- ja prosenttijakaumaa sekä keskiarvoa. Muuttujien välistä riippuvuutta selvitettiin ristiintaulukoinnilla. Avoimet vastaukset analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Merkittävä osa vastaajista (62%) kertoi, että kokee tai on joskus kokenut paineita lastenhankkimisesta. Merkittävimmät syyt paineiden kokemiseen olivat läheisten ja ystävien perhesuunnittelu tai perheenlisäys, yhteiskunta, hedelmällinen ikä eli ns. biologinen kello ja omat vanhemmat. Tutkimustuloksemme ovat pääosin täysin uutta tietoa tähän ilmiöön liittyen, sillä aikaisempia tutkimuksia aiheesta ei varsinaisesti ollut. Johtopäätöksenä voidaan kuitenkin todeta, että tuloksemme vahvistavat aikaisempaa tietoa lastenhankintaan liittyen, sillä lastenhankinnan siirtämiseen liittyvät teemat liittyivät myös lastenhankinnasta koettuihin paineisiin.

Jatkotutkimuksena aihetta voisi tutkia vielä laajemmalla tutkimuksella, jotta ilmiön olemassaolon luotettavuutta voitaisiin vahvistaa. Aihetta voisi tutkia myös jonkin yksittäisen paineita aiheuttavan tekijän näkökulmasta, kuten esimerkiksi yhteiskunnan tai kulttuurin näkökulmasta. Aihetta voisi peilata yhteiskunnassa tai kulttuurissa vallitseviin trendeihin ja normeihin.

Asiasanat: vanhemmuus, lastenhankinta, sosiaalinen paine, ahdistuneisuus

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care

REIJONEN, ELLA & REINILÄ, TIIA:
Social pressures women experience about having children

Bachelor's thesis 52 pages, appendices 4 pages
April 2020

The purpose of the thesis was to describe social pressures women experience about having children. The aim was to find out how much women experience social pressure about having children and which different factors cause them. The aim was to increase awareness about the pressures of having children amongst healthcare professionals and Finnish population. This thesis was done in collaboration with Tamk ViVa-project.

Both quantitative and qualitative research methods were used in this thesis. The material was collected with an electronic questionnaire. The material consisted of the participants' backgrounds and open answers to questions which were about the reasons causing the social pressure about having children. The material was analyzed with statistical methods. As descriptive indicators were used frequency and percentage distribution and means. The relationships between the variables were sorted out with cross-tabulation. The answers of the open questions were analyzed with material-based content analysis.

A substantial part of the participants (62%) told that they are experiencing or have experienced social pressure about having children. The main reasons for experiencing social pressure were their friend's family planning or addition to the family, society, fertile age and their own parents. The results are mainly wholly new information about this phenomenon because there was not any actual previous research about this subject. In conclusion it can be stated that our results confirm previous information related to having children because the themes that were related to postponement of having children were also related to the social pressure about having children.

Our suggestion for further research is larger qualitative research in order to ensure the reliability of the phenomenon. The subject could also be researched from the perspective of one pressurizing factor, for example social or cultural perspective.

Key words: parenting, having children, social pressure, anxiety

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	6
	2.1 Vanhemmuus	7
	2.2 Lastenhankinta	9
	2.3 Sosiaalinen paine	10
	2.4 Ahdistuneisuus	11
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT 13	
4	MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	14
	4.1 Aineisto ja osallistajat	14
	4.2 Opinnäytetyön toteutus ja mittari	14
	4.3 Aineiston analyysi	15
5	TULOKSET	18
	5.1 Osallistujien taustatiedot	18
	5.2 Paineita aiheuttavat tekijät	22
	5.2.1 Lähipiiristä aiheutuvat paineet	24
	5.2.2 Urasta ja taloudellisesta tilanteesta aiheutuvat paineet	26
	5.2.3 Hedelmällisyydestä ja terveydestä aiheutuvat paineet	28
	5.2.4 Yhteiskunnasta ja normeista aiheutuvat paineet	29
	5.2.5 Sosiaalisesta mediasta aiheutuvat paineet	30
	5.3 Paineiden kokemisesta aiheutuneet tuntemukset	30
6	POHDINTA	36
	6.1 Tulosten tarkastelu	36
	6.2 Luotettavuus	40
	6.3 Eettisyys	41
	6.4 Opinnäytetyöprosessi	43
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	45
	7.1 Jatkotutkimusehdotukset	45
	LÄHTEET	46
	LIITTEET	49
	Liite 1. Sähköinen kyselylomake	49
	Liite 2. Saateteksti sähköisen kyselylomakkeen yhteydessä	51
	Liite 3. Esimerkkitaulukko aineiston luokittelusta	52

1 JOHDANTO

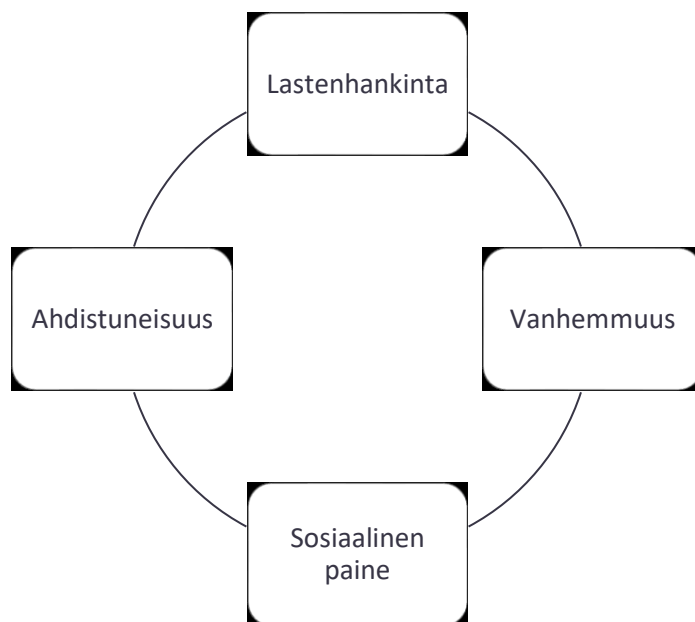
Suomessa syntyvyys on laskenut viime vuosien aikana ja samalla ensisynnyttäjien ikä on noussut (Tilastokeskus 2019). Myöhäiseen vanhemmuuteen vaikuttavat monet eri tekijät, kuten kouluttautuminen ja opiskelu, työ, taloudellinen epävarmuus, vakiintumaton parisuhde, kokemus epäkypsyydestä vanhemmaksi tai kokemus ”väärästä hetkestä” hankkia lapsia. Lastenhankkimisen siirtäminen myöhemmälle iälle vaikuttaa väistämättä ihmisen hedelmällisyyteen ja raskauden turvalliseen etenemiseen. (Virtala & Virjo 2004.) Aiheesta uutisoidaan paljon sosiaalisessa mediassa, mikä aiheuttaa ahdistusta naisten keskuudessa. Lasten hankkimisesta koetut paineet puhututtavat ihmisiä myös internetin keskustelupalstoilla.

Lastenhankintaan liittyvää ahdistusta voi aiheutua monesta eri suunnasta ja naiset kokevat, että heihin kohdistuu kohtuuttomia odotuksia. Paineita voi aiheuttaa monet eri tekijät, kuten lähipiiri ja sukulaiset vihjailuineen perheenisäyksestä. Joillekin painetta saattaa aiheuttaa yhteiskunta tai kulttuurilliset tekijät. (Berg, Miettinen, Rotkirch & Tammisalo 2017.) Ilmiö lastenhankintaan liittyvistä paineista tuntuu olevan yleinen, mutta siitä ei kuitenkaan ole vielä aikaisempaa tutkimustietoa.

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä TAMK ViVa -hankkeen kanssa. Opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää taustamateriaalina hankkeen järjestämässä Äläkysy -kampanjassa. Kampanjan tarkoituksena on saada ihmiset huomaamaan, että lapsettomuus on jokaisen ihmisen ja jokaisen parin oma asia. Kampanjalla pyritään tavoittamaan noin 30-vuotiaiden lapsettomien pariskuntien tai henkilöiden vanhemmat, jotka haaveilevat isovanhemmuudesta sekä muut turhan uteli-aat henkilöt. (Tamk ViVa.) Tulosten avulla voidaan lisätä tietoisuutta aiheesta ja lisäksi niitä voidaan hyödyntää aiheeseen liittyvän ohjauksen ja neuvonnan taustamateriaalina, jotta paineita kokevien olisi helpompi käsitellä tunteitaan.

2 TOORETTISET LÄHTÖKOHDAT

Teoreettisessa viitekehyksessä käsittelemme aikaisempia tutkimuksia naisten kokemista sosiaalisista paineista lasten hankintaan liittyen. Opinnäytetyömme avainkäsitteitä olivat vanhemmuus, lastenhankinta, sosiaalinen paine ja ahdistuneisuus (Kuvio 1).

KUVIO 1. Teoreettinen viitekehys

Tiedonhaussa tietokantoina olemme käyttäneet Andor-, Cinahl-, Medic -tietokantoja sekä Google Scholaria. Jouduimme tiedonhaussa käyttämään paljon erilaisia hakulauseita ja sopivia käsitteitä täytyi välillä keksiä ja löytää kokeilemalla, sillä tietoa hankkiessamme huomasimme, ettei aiheesta ole aiempaa tutkimustietoa. Tiedonhakuprosessi on kuvattu esimerkkitaulukossa (Taulukko 1), josta ilmenee, että tieteellisen tiedon löytäminen on ollut niukkaa.

Hakulauseet ovat sisältäneet avainkäsitteiden lisäksi myös monia muita aiheeseen liittyviä käsitteitä, kuten perhesuunnittelu, lisääntyminen, vapaaehtoinen lapsettomuus ja tahaton lapsettomuus, hedelmällisyys, hedelmättömyys ja nainen/naiset. Englanninkielisinä käsitteinä olemme käyttäneet having children, family planning, reproduction, social pressure, infertility, voluntary childlessness, society, woman/women ja female/females. Koska tieteellisiä artikkeleita aiheesta

ei ole, olemme käyttäneet muuta kirjallisuutta, joka on löytynyt manuaalihauulla. Tämä kirjallisuus on ollut esimerkiksi Väestöliiton Perhebarometreihin pohjautuvia tutkimuksia ja artikkeleita sekä lääkärilehtien artikkeleita. Olemme pyrkineet käyttämään kymmenen vuoden sisällä julkaistua kirjallisuutta, mutta tutkitun tiedon niukkuuden vuoksi olemme käyttäneet myös vanhempaa kirjallisuutta hyvän lähteen löytyessä.

TAULUKKO 1. Tiedonhakuprosessin kuvaus

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Hakutulos	Valitut
Cinahl (EBSCO)	(having children) OR (family planning) AND woman OR women OR female OR females AND (social pressure*)	v. 2009-2016 kieli: englanti Kokoteksti saatavilla	8	0
Medic	lastenhank* OR perhesuunnittel* AND nainen OR naiset OR naisten	v. 2004-2020 kieli: suomi & englanti	7	1
Andor	lastenhank* OR perhesuunn*	v. 2009-2020 kieli: suomi & englanti Saatavilla verkossa	40	4
Google Scholar	lastenhank*	v. 2004-2020	601	3

2.1 Vanhemmuus

Vanhemmuutta kuvataan tutkimuskirjallisuudessa yksilöllisenä kehitystehtävänä, elämänkaareen kuuluvana muutosprosessina ja vanhemmuus tulkitaan yhdeksi perheen elämänjaksoksi. (Schmitt 2003, 298.) Lapsia halutaan vanhemmuuden kokemisen sekä elämän tarkoituksen ja jatkuvuuden vuoksi. Lasten kasvun ja kehityksen seuraamista pidetään tärkeänä ja lapsilla koetaan olevan parisuhdetta

vahvistava vaikutus. Lastenhankinnan ajatellaan tuovan mielekkyyttä elämään. (Ahlström, Karvonen & Lammi-Taskula 2009; Lainiala 2012.) Kurosen (2003) mukaan vanhemmuus on kuitenkin muutakin kuin tunteita. Vanhemmuudessa on eri puolia ja osa-alueita, kuten tunnesuhde, huolenpitotyö, kasvattaminen ja taloudellinen vastuu, jotka voivat liittyä tai olla liittymättä toisiinsa ja joihin kohdistuu eri tavoin juridista säätelyä. (Kuronen 2003, 113-114.)

Eräässä yhdysvaltalaisessa artikkelissa (Rachels 2013) selitettiin heidän kulttuurinsa suhtautumista lastenhankintaan. Sen mukaan perheenlisäystä pidetään ainoastaan hyvänä asiana ja heidän kulttuurissaan on normaalia onnitella sellaista, joka on juuri saanut lapsen. Vanhemmuus on ikään kuin oletusarvo ihmisen elämässä. Yleensä myös omat vanhemmat suhtautuvat lastenhankintaan myönteisesti, koska he haluavat lapsenlapsia. Monet alakulttuurit, kuten italialais-amerikkalaiset, katolilaiset, juutalaiset ja mormonit, pitävät suuria perheitä erityisen hyvänä asiana ja kannustavat ihmisiä lisääntymään. Vanhemmuuden huonoista puolista ei haluta puhua, koska silloin saattaisi vaikuttaa huonolta vanhemmalta ja välinpitämättömältä ihmiseltä. (Rachels 2013, 569.) Länsimaalaisessa kulttuurissa myös perhelainsäädäntö vaikuttaa äitiyden ja lastenhankkimisen normalisointiin: Yhdysvalloissa on ylläpidetty ”perinteisiä perhearvoja” ja abortin saatuutta rajoitetaan, Iso-Britanniassa jotkut poliittiset puolueet ovat luvanneet työstää perheystävällisempää yhteiskuntaa ja Australiassa äitiysrahaa on korotettu sen käyttöönoton jälkeen. (Shaw 2011, 152.) Vanhemmuutta pidetään länsimaalaisessa kulttuurissa vahvasti heteronormatiivisena asiana. Vanhemmuuteen kohdistuva paine on voimakkaampaa nuorten heteroseksuaalisten parien keskuudessa kuin samaa sukupuolta olevien pariskuntien tai sinkkujen keskuudessa. (Engwall 2014, 335-336.)

Naiseus ja äitiys

Tutkimukset ovat osoittaneet, että naisten odotetaan ja oletetaan tulevan äideiksi. Naisen elämän ajatellaan olevan täydellistä vain, jos hänellä on lapsia ja vapaaehtoisesti lapsettomien naisten saavutukset elämässä jäävät vajaiksi. Lisäksi vapaaehtoisesti lapsettomia naisia kuvataan usein poikkeavina, itsekkäinä, epäkypsinä ja epänaissellina. (Engwall 2014, 335-336.) Länsimaalaisessa kulttuurissa aikaisempien sukupolvien naiset ovat pitäneet äidiksi tulemistä luonnollisena

vaihtoehtona ja tutkimukset ovat osoittaneet, että äitiyttä on voimakkaasti yhdistetty naiseuteen. (Shaw 2011, 152.)

2.2 Lastenhankinta

Kun puhutaan lastenhankinta-aikeista, tulee huomioida, ettei lasten saaminen ole aina järkeilevän päätöksenteon tulos eikä lapsia hankita noudattaen varhain laadittua suunnitelmaa. Lastenhankinta-aiheet muuttuvat elämänkulun myötä ja lääketieteellisetkin ongelmat voivat hankaloittaa tietä vanhemmuuteen. (Miettinen, 2015, 44.) Väestöliiton perhebarometri vuodelta 2015 on selvittänyt syitä lastenhankinnan lykkäämiselle eri ikäisten miesten ja naisten keskuudessa. Tärkeimmiksi syiksi nousi kumppanin puuttuminen sekä halu tehdä muita kiinnostavia asioita. (Miettinen 2015, 54.) Eräessä Aira Virtalan ja Irma Virjon (2004) tutkimuksessa on selvitetty tavallisimpia syitä lasten hankkimisen lykkäämiseen suomalaisten yliopisto-opiskelijoiden keskuudessa. Myös heidän tutkimuksessaan syyksi nousi kumppaniin liittyvät asiat, joita olivat vakiintuneen parisuhteen puuttuminen ja eri tahtotilat kumppanin kanssa liittyen perheellistymiseen. (Virtala & Virjo 2004, 123)

Halu tehdä muita kiinnostavia asioita, nuori ikä, luopumisen pelko tämänhetkestä elämäntyylisiä viittaavat siihen, ettei lastenhankinta-aiheet ole kovin ajankohtaisia monelle nuorelle aikuiselle (Miettinen 2015, 54). Syitä lastenhankinnan lykkäämiselle saattaa olla myös kokemus epäkypsyydestä vanhemmaksi, halu elää omaa nuoruutta tai vain kokemus väärästä hetkestä hankkia lapsia. (Virtala & Virjo 2004, 124).

Vuoden 2015 perhebarometrissa monet osallistujat pitivät taloudelliseen tilanteeseen, opintoihin, asumiseen ja työhön liittyviä syitä hyvin tärkeinä. Työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen koettiin vaikeana ja se oli oleellinen syy siirtää lastenhankintaa. Suuri osa oli myös sitä mieltä, ettei olisi nyt halunnut perhepaasta koituvaa katkosta uralleen. Myös yhteiskunnan tarjoaman tuen riittämättömyys sai osan lykkäämään lapsen hankintaa. (Miettinen 2015, 54-55.) Virtalan ja Virjon (2004) tutkimuksessa halu suorittaa opinnot loppuun oli tärkein syy siihen, miksi lastenhankintaa lykättiin myöhemmäksi. Heidänkin tutkimuksestaan

selvisi, että halu edetä uralla, halu panostaa työelämään ennen lapsiarkea ja kokemus taloudellisesta epävarmuudesta olivat syitä miksi perhettä ei haluttu vielä perustaa. (Virtala & Virjo 2004, 123-127.)

Monen kolmikymppisen elämässä on myös paljon muita tärkeitä asioita kuten harrastukset tai aktiivinen sosiaalinen elämä. Varsinkin, jos kaveripiiri ei ole vielä samassa elämäntilanteessa, lapsi voi tuntua rajoittavalta. Joitakin epäilyttää, että elämänpiiri kutistuu koti-leikkipuisto-ostoskeskus -akselille, ja aikuisseuran puute alkaa tylsistyttää ja masentaa. Vaikka ajatus vauvasta tuntuisi ihanalta, käsitys pikkulapsiperheen arjesta ei houkuttele. (Partio 2017, 11.)

Samalla, kun lastenhankintaa lykätään myöhemmälle iälle eri syiden takia, on otettava huomioon iän vaikutukset yksilön hedelmällisyyteen ja raskauden etenemiseen (Virtala & Virjo 2004, 130). Seurauksena voi olla, ettei raskaaksi tuleminen enää onnistu ja näin tahattomasti lapsettomaksi jäävien naisten ja pariskuntien määrä kasvaa ja lapsettomuushoitojen tarve lisääntyy (Ahlström, Karvonen & Lammi-Taskula 2009, 74). Väestöliiton perhebarometrissa tärkeäksi syyksi lastenhankinnan lykkäämiselle nousivat myös terveydelliset syyt, joita olivat oma tai puolison terveys ja vaikeus saada lapsia. Osa koki itsensä liian vanhaksi hankkimaan enää lapsia (Miettinen 2015, 55).

Suomi on ollut korkean syntyvyyden maita Euroopassa. Vajaassa kymmenessä vuodessa tilanne on ratkaisevasti muuttunut, eikä trendi tunnu kääntyvän. Satavuotiaan Suomen historiassa ei ole koskaan syntynyt niin vähän lapsia kuin nyt. (Partio 2017, 8.) Toive lapsesta on hyvin henkilökohtainen asia, mutta syntyvyyden kehitys koskee koko yhteiskuntaa. (Partio 2017, 12) Yhteiskunnan tulisi taata kaikille jäsenilleen samankaltaiset mahdollisuudet perheellistymiseen, eikä tämän mahdollisuuden saisi antaa valua vain tietyille ryhmille. (Lainiala 2012, 59.)

2.3 Sosiaalinen paine

Sosiaalista painetta on määritelty käsitteenä hyvin vähän. Kasvatustieteessä Kallevi Heinilä (1962) on määritellyt sosiaalisen paineen lähteet yleiseen mielipiteeseen, normipaineeseen ja ryhmäpaineeseen. Yleinen mielipide on persoonaton,

yleisesti vallitseva mielipide, joka aiheuttaa painetta erityisesti päättäjille. Normipaineeseen sisältyy yleiset säännöt ja velvoitteet, jotka ohjaavat tietynlaiseen toimintaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yhteiskunnan määrittämät velvoitteet. Ryhmäpaine tarkoittaa toisten ihmisten aiheuttamaa painetta tietyn ryhmän sisällä. Paine voi olla yhdensuuntaista eli vahvistavaa tai erisuuntaista eli kohdetta tai sen toimintaa muokkaavaa. (Heinilä 1962.)

Merkittävä vanhemmuuden painostukseen vaikuttava asia on ikä. Nuoret naiset, joiden uskotaan olevan hedelmällisessä iässä, kokevat enemmän kuulusteluja ja vaatimuksia lastenhankinnasta verrattuna vanhempiin naisiin. Miehillä, jotka ovat hedelmällisessä iässä suuremman osan elämästään, asetetaan paljon vähemmän paineita liittyen lastenhankintaan. (Engwall 2014, 335-336.)

2.4 Ahdistuneisuus

Ahdistuneisuus tarkoittaa huolestunutta tunnetilaa, johon liittyy tietoinen tai tiedostamaton huoli johonkin nykyhetken tai tulevaisuuden tapahtumaan liittyen (Huttunen 2018). Ahdistuneisuuden tunteminen on terve ominaisuus, sillä se varoittaa ihmistä ”uhkaavasta tilanteesta”. Ahdistuneisuuden luonne ja voimakkuus vaihtelevat lievästä päivittäisiin stressitilanteisiin liittyvästä jännittyneisyydestä paniikinomaisiin ja järjenvastaisiin pelkotiloihin. (Huttunen 2018.)

Yleisiä oireita ahdistuneisuudessa ovat kohtauksittainen, tilannesidonnainen tai jatkuva ahdistuneisuus ja huolestuneisuus, joka on luonteeltaan pitkään jatkunut ja määrältään liiallista tilanteeseen nähden. Lisäksi erilaiset pelot, jännittyneisyys, keskittymisvaikeudet, motorinen levottomuus ja nukahtamis- tai univaikeudet voivat olla myös merkkejä ahdistuneisuudesta. Tyypillisiä fyysisiä oireita ovat sydämen tykytys, vapina, hikoilu, pahoinvointi, punastelu, vatsantuntemukset ja erilaiset lihassäryt ja päänsärky. Ahdistuksen riskiä lisäävät heikkenevä fyysinen terveys, kognitiivisen kyvyn lasku ja sosiaalisen verkoston pieneneminen. Ahdistusta lisäävät myös stressaavat asiat, jotka koetaan elämää uhkaaviksi, sekä odotukset tiettyjen elämäntapahtumien suhteen. (Kuhanen, Oittinen, Kanerva, Seuri & Schubert 2012, 220-221) Stressi tarkoittaa tilannetta, jossa ihmiseen kohdistuu niin paljon paineita ja vaatimuksia, että hänen voimavaransa

ovat tiukoilla tai ylittyvät (Mattila 2018). Pitkittyessään stressi on uhka terveydelle ja se heikentää ihmisen immuunipuolustusta. Pitkittynyt stressi saattaa vaikuttaa myös ihmisen lisääntymisterveyteen ja heikentää naisen hedelmällisyyttä. (Anttila & Korkeila 2012.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää suomalaisten naisten kokemia sosiaalisia paineita liittyen lastenhankintaan. Tavoitteena oli saada tietoa lastenhankintaan liittyvien paineiden yleisyydestä ja sen taustalla vaikuttavista tekijöistä. Tavoitteena oli ymmärryksen ja tietoisuuden lisääminen terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa sekä väestötasolla liittyen perheellistymisestä koettuihin sosiaalisiin paineisiin.

Opinnäytetyön tehtävänä on vastata seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuinka yleisiä ovat naisten kokemat sosiaaliset paineet lastenhankinnasta?
2. Mitkä eri tekijät aiheuttavat sosiaalisia paineita lastenhankkimisesta?

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Aineisto ja osallistujat

Opinnäytetyön aineisto kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella. Sisäänottokriteerinä aineistonkeruussa oli naissukupuoli. Tästä syystä kyselylomake julkaistiin Facebookin Naistenhuone -ryhmään, joka on suljettu ryhmä ja ryhmään hyväksytään vain naisia. Kyselyn julkaisuun oli pyydetty lupa ryhmän ylläpitäjiltä. Käytettävissämme olevat resurssit ja tutkimustarpeemme huomioon ottaen, olimme etukäteen päättäneet, että sopiva otoskoko olisi noin 500. Kyselylomakkeemme ehti olla auki vain noin yhden tunnin verran julkaisun jälkeen, kun tuo tavoite oli jo saavutettu. Vastauksia kertyi lopulta 513 kappaletta.

4.2 Opinnäytetyön toteutus ja mittari

Määrällisen sekä laadullisen tutkimuksen yleisin aineistonkeruumenetelmä on kyselylomake (Kananen 2011, 21; Tuomi & Sarajärvi 2013, 71). Silloin, kun tutkimusongelma ei ole kovin laaja ja tavoitteena on kerätä rajattua sisältöä, kuten yhtä asiaa koskevia mielipiteitä, näkemyksiä, käsityksiä tai kokemuksia, on lomakehaastattelu toimivin aineiston keruutapa. Jos tutkittava asia on selvitettävissä vähintään kolmella tai enintään kuudella tutkimuskysymyksellä, lomakehaastattelu on silloin toimivin aineiston keräämisen metodi. (Vilkkä 2015, 123.)

Tutkimusongelmasta johdetaan tutkimuskysymykset, joiden avulla tutkimusongelmaa aletaan ratkomaan ja joiden avulla selvitetään tutkimuskohteena olevaa ilmiötä. Kysymykset tulee harkita tarkoin, jotta vältetään virhetulkinnat. Lomakkeen laatijan tulee paneutua kysymyksiinsä ja tutkimusongelmaansa niin, että kaikkien muidenkin oletetaan ymmärtävän kysymykset samalla tavalla. Kysymysten laatimisen jälkeen tutkija esitestauttaa kyselylomakkeensa pienen testiryhmän avulla ja tekee lomakkeelle tarvittavat muutokset ennen julkaisua. Kyselylomakkeen ulkoasuun tulee myös kiinnittää huomiota, jotta se olisi mahdollisimman vastaajaystävällinen ja houkutteleva. (Kananen 2011, 21-22.)

Keräsimme opinnäytetyömme aineiston sähköisellä kyselylomakkeella (Liite 1.), koska tämä aineistonkeruumenetelmä soveltuu suurelle joukolle ihmisiä. (Vilkkä 2015). Kyselylomake luotiin Microsoft Forms -ohjelmalla, koska sillä saimme luotua kyselyn tarpeita parhaiten vastaavan lomakkeen. Kyselylomake sisälsi saatetekstin (Liite 2.) ja yhteensä kolmetoista kysymystä. Kyselylomakkeen toimivuuden ja ymmärrettävyyden varmistamiseksi se testattiin 10 henkilön testiryhmällä. Lomaketta muokattiin vielä testaajien palautteiden mukaan lisäämällä saatetekstiin sosiaalisen paineen määritelmä. Lisäksi yksi avoin kysymys pilkottiin kolmeksi eri kysymykseksi.

Ensimmäiset yhdeksän kysymystä kartoittivat vastaajien taustatietoja, kuten ikää, siviilisäätyä, työ- ja opiskelutaustaa, onko vastaajalla lapsia tai aikooko hän hankkia niitä joskus. Kysymykset selvittivät myös, onko vastaaja ylipäätään kokenut paineita lasten hankkimisesta vai ei ja minkä ikäisenä hän on niitä mahdollisesti kokenut. Loput kysymykset selvittivät mitkä eri tekijät paineita ovat aiheuttaneet. Monivalintakysymykseen luetellut paineita aiheuttavat tekijät valittiin kyselyyn teoreettisten lähtökohtien pohjalta. Kolme viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä ja niiden avulla pyrittiin selvittämään syvällisemmin paineita aiheuttavien tekijöiden taustoja ja vaikutuksia vastaajan elämään. Kyselyn suunnitteluvaiheessa lomakkeen toimivuutta pohdittiin määrällisen opinnäytetyön metodologian tunnilla yhdessä opettajan sekä opiskelijaryhmän kanssa.

4.3 Aineiston analyysi

Tutkimusaineisto analysoitiin tilastollisesti SPSS 26.0 for Windows -ohjelmalla. Avoimien vastauksien osalta aineistoa analysoitiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysia käyttäen. Tilastollisella analyysilla voidaan todeta ilmiöiden määriä, yleisyyttä ja jakautumista. Siihen liittyy paljon erilaisia laskennallisia ja tilastollisia menetelmiä. (Jyväskylän yliopiston Koppa 2015.) Tilastollisessa analyysissa ja tilastollisessa päättelyssä eli yleistämisessä selvitetään tutkimusongelman kannalta oleelliset jakaumaluvut, joita käytetään tutkimustulosten yleistämiseksi perusjoukkoon. (Kananen 2011, 85-86.) Tässä opinnäytetyössä kuvailuvina tunnuslukuina käytettiin frekvenssi- ja prosenttijakaumaa ja keskiarvoa. Muuttujien välistä riippuvuutta tarkasteltiin ristiintaulukoinnilla.

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä on tapa, jossa tietoa tarkastellaan numeerisesti eli tutkittavia asioita ja ilmiöitä käsitellään yleisesti kuvaillen numeroiden avulla. Määrällinen tutkimus vastaa kysymyksiin, kuinka moni, kuinka paljon ja kuinka usein. (Vilkka 2007.) Määrällinen tutkimus kohdentuu muuttujien mittaamiseen, muuttujien välisten vuorovaikutusten tarkasteluun, eri tekijöiden esiintymisen määrälliseen laskemiseen sekä tilastollisten menetelmien käyttöön. (Vilkka 2007; Kananen 2011, 12.) Määrällinen tutkimusmenetelmä oli sopiva menetelmä tähän opinnäytetyöhön, koska halusimme selvittää lastenhankinnasta koettujen paineiden yleisyyttä ja mitkä seikat ovat yhteydessä niiden kokemiseen.

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen yksi keskeinen merkitys on sen mahdollisuus lisätä ymmärtämystä tutkimusilmiöstä (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 74.) Laadullisen tutkimuksen käyttöalueiksi voidaan kuvata uusia tutkimusalueita, joista ei vielä tiedetä juuri mitään. Lisäksi laadullinen tutkimusote sopii olemassa olevaan tutkimusalueeseen, jos siihen halutaan saada uusi näkökulma tai epäillään teorian tai käsitteen merkitystä, tutkimustuloksia tai vakiintunutta tai aiemmin käytettyä metodiikkaa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 66.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on prosessi, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja viimeisenä abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen (Tuomi & Sarajarvi 2018, 122). Toisin sanoen aineisto pilkotaan pieniin osiin, niistä muodostetaan käsitteitä ja lopuksi ne järjestetään uudelleen kokonaisuuksiksi. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä analyysi ja aineiston luokittelu perustuvat aineistoon eikä niinkään valmiiseen teoreettiseen viitekehykseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka.) Aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla saatiin kuvattua tarkemmin naisten mainitsemia tekijöitä liittyen sosiaalisiin paineisiin.

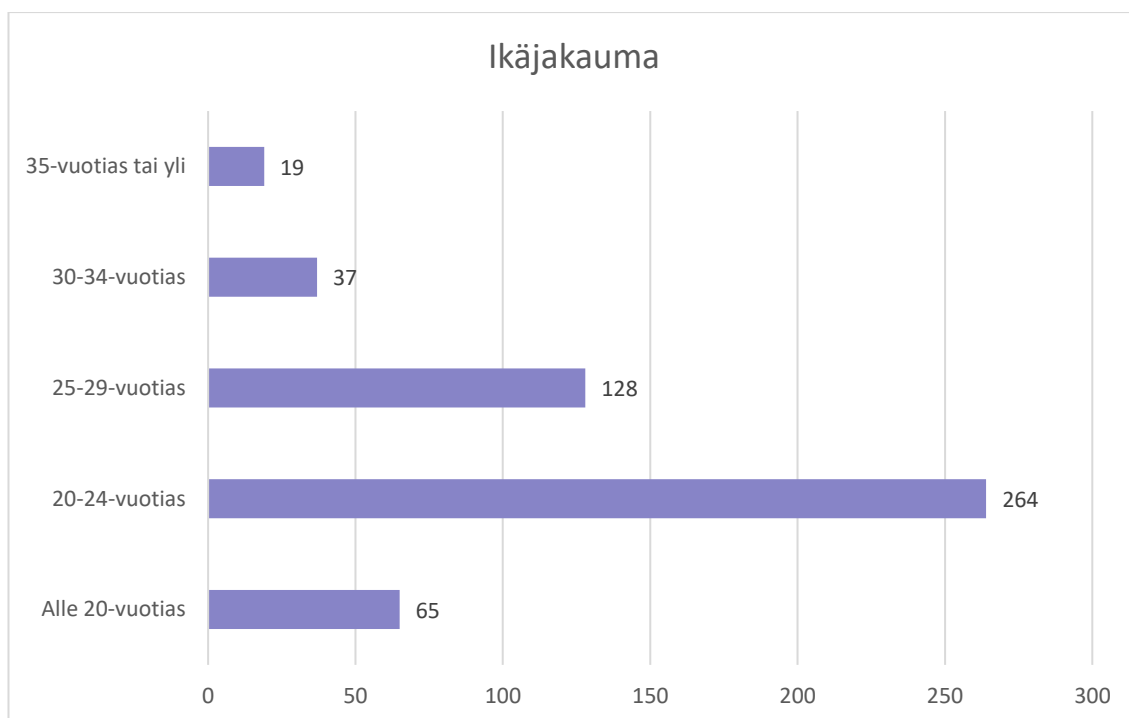
Tämän opinnäytetyön aineistolähtöinen sisällönanalyysi on esitetty esimerkkitaulukossa (Liite 3). Analysoidessamme opinnäytetyön tutkimusaineistoa aloitimme kyselystä kertyneen alkuperäisdatan pelkistämisen siten, että etsimme ja yhdis-

telimme samaa kuvaavat ilmaisut löytääksemme ja eritelläksemme kaikki tutkimuksessa ilmaantuneet ilmiöt. Emme niinkään karsineet tai tiivistäneet vastaajien alkuperäisilmauksia, koska ne kuvasivat kaiken olennaisen jo alkuperäisessä muodossaan eikä niissä esiintynyt mitään ylimääräistä. Näistä ilmaisuista poimimme yhden parhaiten kuvaavan esimerkki-ilmauksen jokaista ilmaantunutta ilmiötä kohden. Esimerkki-ilmauksista muodostimme alaluokat, jotka olivat hyvin tiivistettyjä ilmauksia vastaajien alkuperäisilmauksista. Alaluokista yhdistelimme yläluokkia ja yläluokista muodostui lopulta pääluokat, jotka hyvin tiivistetysti vastaavat opinnäytetyön tutkimustehtäviin.

5 TULOKSET

5.1 Osallistujien taustatiedot

Kyselyymme vastasi yhteensä 513 naista. Vastaajat olivat iältään 16-47-vuotiaita ja keski-ikä oli 24 vuotta. Yli puolet vastaajista oli 20-24-vuotiaita. Vastaajien ikäjakauma on esitelty pylväskuvion avulla (KUVIO 2). Noin kolmasosa ilmoitti elävänsä parisuhteessa tai avoliitossa ja vastaajista neljännes kertoi olevansa sinkku. Noin joka kymmenes kertoi elävänsä avioliitossa. Vastaajista noin prosentti ilmoitti siviilisäädyn muu, eronnut tai leski.

KUVIO 2. Luokiteltu ikäjakauma (N=513)

TAULUKKO 2. Siviilisäätty (N=513) (n, %).

Siviilisäätty	n	%
Avioliitossa	45	8,80%
Avoliitossa	185	36,10%
Eronnut	6	1,20%
Leski	1	0,20%
Muu	5	1,00%
Parisuhteessa	145	28,30%
Sinkku	126	24,60%
Yhteensä	513	100,00%

Puolet vastaajista ilmoitti korkeimmaksi koulutustasokseen toisen asteen koulutuksen. Seuraavaksi yleisin koulutustaso oli alempi korkeakoulututkinto, jonka oli käynyt 40% vastaajista. Ylemmän korkeakoulututkinnon oli käynyt 6,2% vastaajista. Neljä prosenttia ilmoitti korkeimmaksi koulutukseksi peruskoulun tai kansakoulun ja alle prosentti ilmoitti koulutukseksi muu. Vastaajista yli puolet olivat opiskelijoita ja/tai työssäkäyviä. Alle kolmannes ilmoitti työtilanteekseen muu ja noin joka kymmenes ilmoitti olevansa työttömänä.

TAULUKKO 3. Koulutustaso (N=513) (n, %)

Koulutus	n	%
Peruskoulu tai kansakoulu	20	3,90%
Toisen asteen koulutus	252	49,10%
Alempi korkeakoulututkinto	207	40,40%
Ylempi korkeakoulututkinto	32	6,20%
Muu	2	0,40%
Yhteensä	513	100,00%

TAULUKKO 4. Opiskelutilanne (N=513) (n, %)

Opiskeletko?	n	%
Kyllä	320	62,40%
En	193	37,60%
Yhteensä	513	100,00%

TAULUKKO 5. Työtilanne (N=513) (n, %)

Työtilanne	n	%
Työssä	300	58,50%
Työtön	76	14,80%
Muu	137	26,70%
Yhteensä	513	100,00%

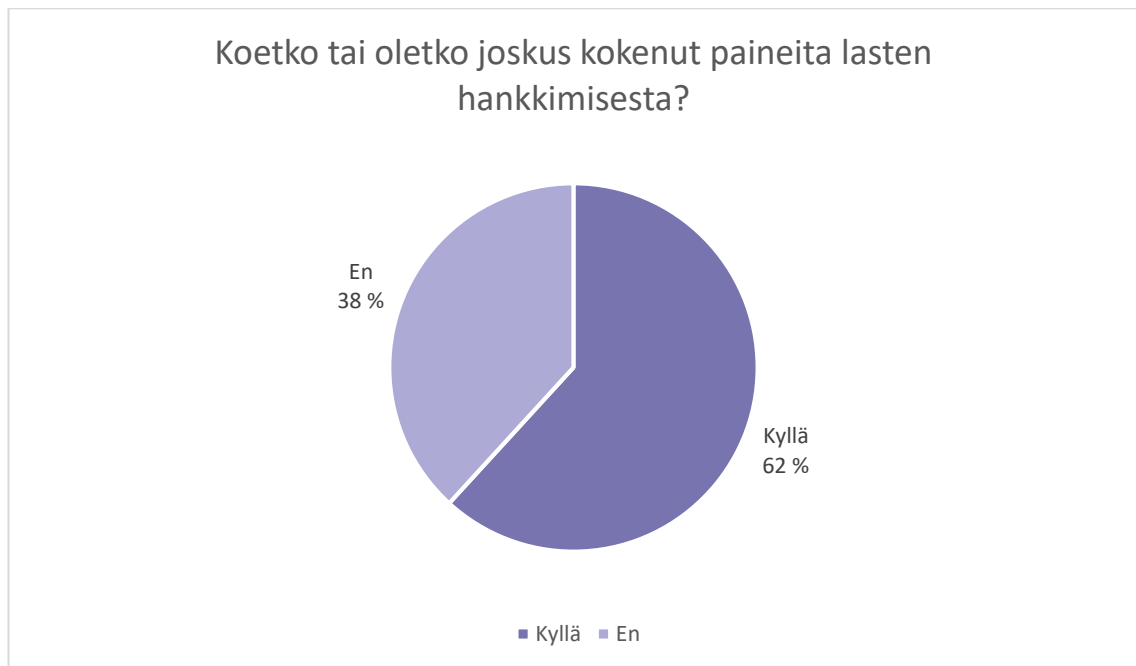
Suurin osa vastaajista oli lapsettomia. Kysyttäessä lastenhankinta-aikomuksista yli puolet vastasi myöntävästi. Kolmasosa ei osannut vielä sanoa ja loput 13,3% vastasi kysymykseen kieltävästi. Vastaajista merkittävä osa (62%) kertoi, että kokee tai on joskus kokenut paineita lasten hankkimisesta. Tavallisimmin paineita koettiin 20-25-vuotiaana.

TAULUKKO 6. Lapsitilanne (N=513) (n, %)

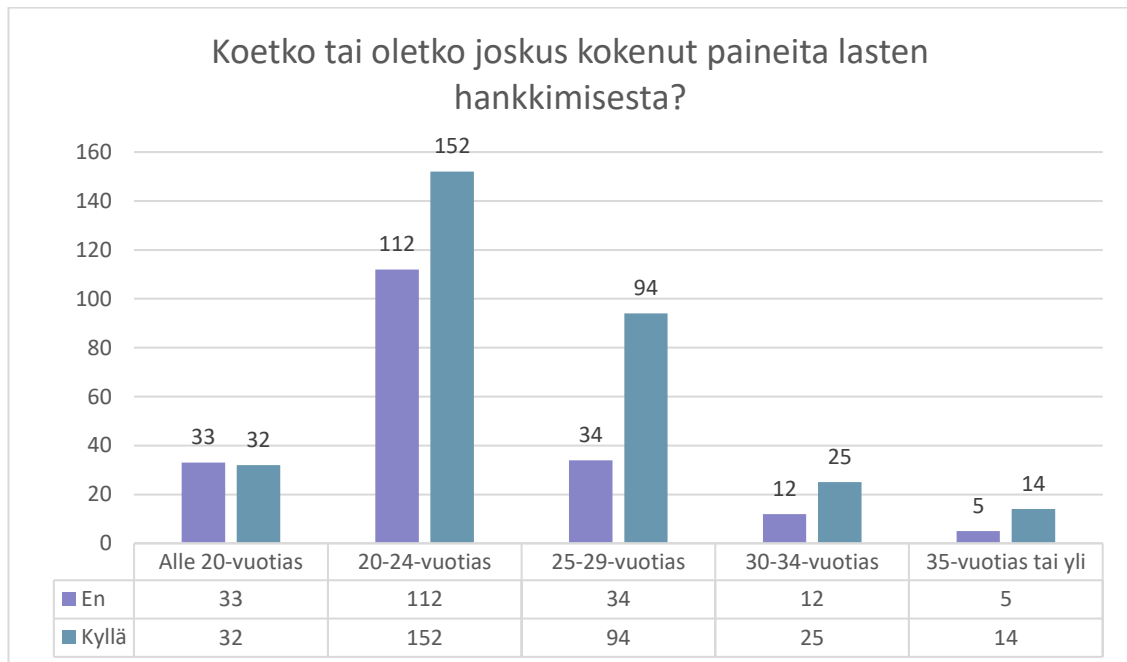
Onko sinulla lapsia?	n	%
Kyllä	67	13,10%
Ei	446	86,90%
Yhteensä	513	100,00%

TAULUKKO 7. Lastenhankinta-aiheet (N=513) (n, %)

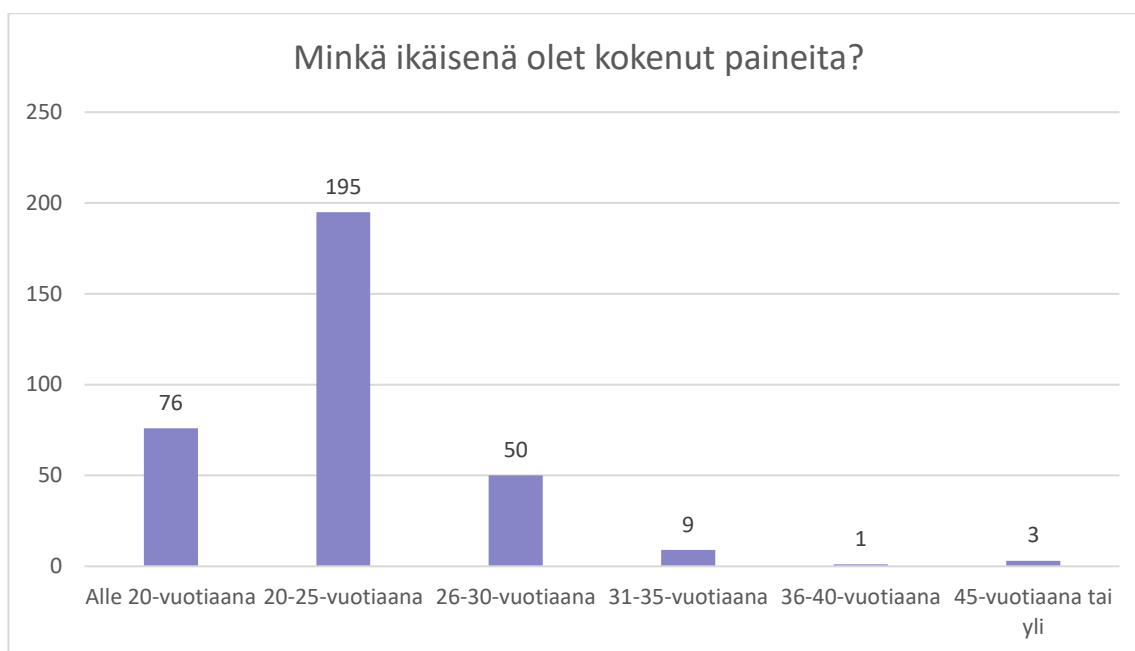
Aiotko joskus hankkia lapsia?	n	%
Kyllä	292	56,90%
En	68	13,30%
En osaa sanoa	153	29,80%
Yhteensä	513	100,00%

KUVIO 3. Naisten keskuudessa koettu paine lasten hankkimiseen liittyen (N=513)

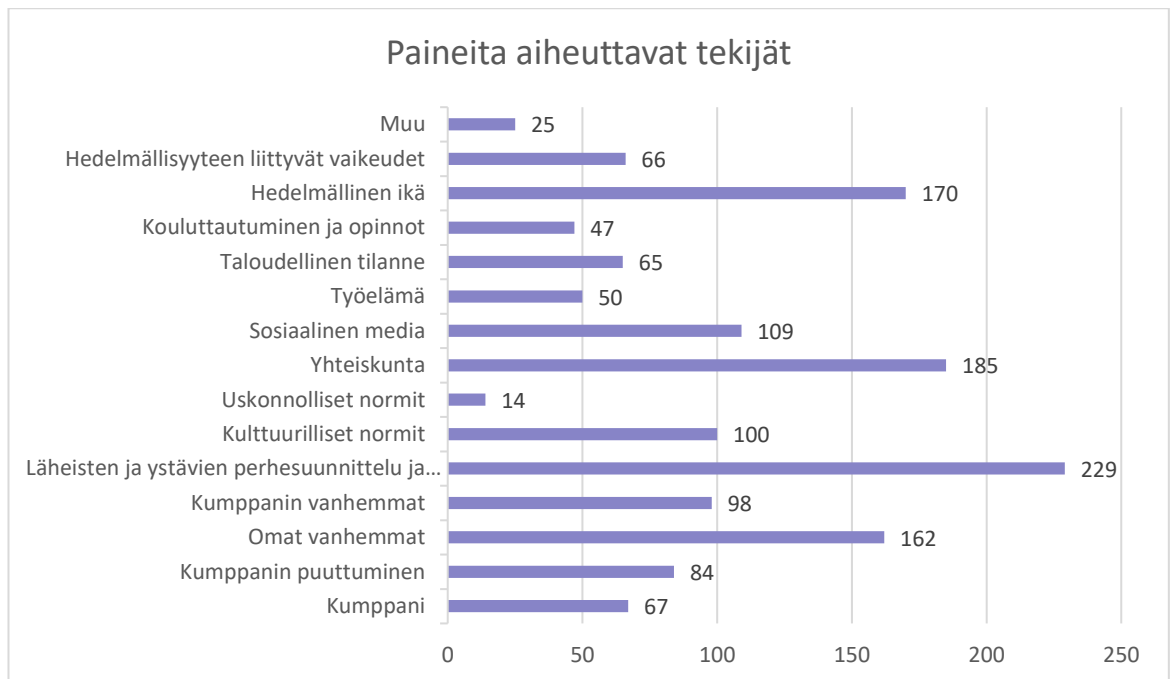
KUVIO 4. Paineiden kokeminen ikäluokittain (N=513)

KUVIO 5. Ikä, jolloin paineita on koettu (N=334)

5.2 Paineita aiheuttavat tekijät

Kyselyssä kartoitettiin paineita aiheuttavia tekijöitä, joiden tilastollinen jakauma on esitetty Kuviossa 3. Vastaajat pystyivät valitsemaan vaihtoehtoista useamman ja lisäämään myös oman vaihtoehdonsa kohtaan ”Muu”. Tulosten mukaan merkittävimmät tekijät, jotka aiheuttivat naisissa paineita lasten hankkimisesta, olivat läheisten ja ystävien perhesuunnittelu tai perheenlisäys, yhteiskunta, hedelmällinen ikä eli ns. biologinen kello ja omat vanhemmat. ”Muu” kuvaa vastaajien itse lisäämiään tekijöitä. Näitä olivat omat isovanhemmat, muut sukulaiset, lähipiiri, tuttavat, kumppanin sisarukset, lasten hankkimisen vaikutus työuraan, koulutuksesta saatu aiheeseen liittyvä tieto, endometrioosi ja pelko hedelmättömyydestä.

KUVIO 3. Paineita aiheuttavat tekijät (N=398)

Naisten kokemia paineita lastenhankinnasta ja paineita aiheuttavia tekijöitä selvitettiin syvällisemmin kyselylomakkeen avoimilla kysymyksillä, joissa pyydettiin vastaajaa kertomaan ja kuvailemaan kokemuksiaan tarkemmin. Kysymyksellä 11. (Millä tavoin eri tekijät ovat aiheuttaneet sinussa paineita?) halusimme saada selville vastaajien tarkempia kuvailuja edellisessä kysymyksessä valitsemistaan paineita aiheuttavista tekijöistä. Aineistolähtöisen sisällönanalyysin ja vastausten luokittelun tuloksena muodostui kuusi pääluokkaa, jotka kuvasivat lastenhankinnasta koettujen paineiden aiheuttajia. Näitä luokkia olivat lähimpiin aiheuttamat paineet, uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät paineet, terveyteen ja hedelmällisyyteen liittyvät paineet, sosiaalisen median aiheuttamat paineet, yhteiskuntaan liittyvät paineet sekä kulttuuriin liittyvät paineet.

Kysymys 12. (Mistä syystä kyseiset tekijät ovat aiheuttaneet sinulle paineita?) pyrki selvittämään paineita aiheuttavien tekijöiden tarkoituksena. Tästä kysymyksestä nousseet luokat päätyivät olemaan hyvin samanlaisia kuin kysymyksessä 11. Pääluokkia muodostui kahdeksan ja niitä olivat vanhemmista johtuvat syyt, kumppanista johtuvat syyt, ystäväperheistä johtuvat syyt, lähimpiin ja muista ihmisistä johtuvat syyt, uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät syyt, sosiaaliseen mediaan liittyvät syyt, yhteiskuntaan ja kulttuuriin liittyvät syyt ja omiin toiveisiin liittyvät syyt.

5.2.1 Lähipiiristä aiheutuvat paineet

Lähipiirin aiheuttamat paineet jakoutuivat neljään yläluokkaan. Näitä olivat lähipiirin toiveet lastenhankinnasta, lähipiirin kommentit lasten hankintaan liittyen, kumppanin odotukset ja toiveet liittyen lastenhankintaan sekä ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenlisäyksestä aiheutuvat paineet. Lähipiirin toiveet ja kommentit lastenhankinnasta olivat vanhempien sekä appivanhempien toiveita isovanhemmuudesta. Kommentteja ja kyselyjä lastenhankinnasta ja sen ajankohdasta tuli vanhempien, isovanhempien, ystävien ja työkavereiden suunnalta. Myös työpaikoilla on esiintynyt esimiehen tiedustelua lastenhankinnasta ja ”vauvaloman tarpeesta”.

Isäni on kysellyt sekä suoraan että vihjaillen, että "koska teette lapsia" ja "millos aiot tehdä minusta vaarin". Tämä ei muuten olisi haitannut, mutta lukuisista "en halua lapsia emmekä niitä ole suunnitelleet, ilmoitan jos tilanne muuttuu" vastauksistani huolimatta kysely jatkui melko pitkään. Hän on ihmetellyt asiaa myös sukulaisille ja anopilleni. Koen ahdistavana sen, että sanaani ei uskota, ja tunsin etenkin vielä muutama vuosi sitten kotona käydessäni ahdistavaa tunnetta siitä, että käyttäytymistäni ja vatsani seutua tarkkailtiin toiveikkaasti ja epäileväisesti, vaikkei mitään suoraan kysytykään.

Tarkempaa syytä paineiden aiheutumiselle selvittäessä vastaukset ilmenivät olevan hyvin samanlaisia, sillä vanhemmista johtuvat syyt olivat vanhempien toiveita lastenhankinnasta, mutta alaluokiksi muodostui tarkemmin vanhempien painostus lastenhankintaan sekä vanhempien toiveet lastenlapsista. Tässä vanhemmilla tarkoitetaan sekä vastaajan omia vanhempia, että kumppanin vanhempia. Lähipiirin ja muiden ihmisten aiheuttamat syyt koostuivat muiden odotuksista, käsityksistä, kyselyistä ja syyllistämisestä. Osa vastaajista koki, että lähipiiri ja muut ihmiset eivät ymmärrä lastenhankinnan olevan yksityinen asia, eivätkä sitä, miten ahdistavia lastenhankintaan liittyvät kyselyt voivat olla. Vastaajille aiheutui paineita muiden ihmisten hoputtamisesta lastenhankintaan ja siitä, kun heitä syyllistettiin lapsettomuudesta. Paineita muiden odotuksista ja kyselemisestä aiheutui varsinkin silloin, kun vastaaja ei kokenut lastenhankintaa itselleen ajankohdaksi tai kun raskautuminen oli yrittämisestä huolimatta haastavaa.

Hoputtaminen lasten hankkimiseen aiheuttaa paineita, sillä tiedän itsekin olevani parhaassa iässä raskauden kannalta ja myöhemmällä iällä ongelmia saattaa ilmetä suuremmalla todennäköisyydellä. Haluan kuitenkin hankkia lapsia, kun olen itse siihen valmis. Lasten synnyttäminen uusiksi veronmaksajiksi aiheuttaa painetta, sillä tulevaisuus tuntuu olevan minun harteillani. Olen kuullut myös syytöksiä siitä, että lapsettomuuteni takia maamme tarvitsee maahanmuuttajia. Tämä lisää paineita entisestään.

En ole yrityksistä huolimatta tullut vielä raskaaksi, joten kyselyt asiasta ahdistavat.

Kumppanin odotukset ja toiveet liittyen lastenhankintaan käsittivät eri tahtotilat lastenhankinnasta kumppanin kanssa sekä toiveen kumppanista ja lapsista tulevaisuudessa. Eri tahtotilat tarkoittivat sitä, että kumppani haluaa lapsia, mutta nainen ei tai sitä, että nainen haluaisi olla äiti, mutta kumppani ei halua lapsia. Tässä vastauksia, jotka kertoivat tilanteista, joissa vastaajan halut lasten hankkimisesta erosivat kumppanin haluista:

Olen valinnastani lapseton, olen tiennyt sen lapsesta saakka. Tämä oli myös tiedossa aviopuolisollani, olimme yhdessä 14 vuotta, josta 7 vuotta naimisissa. Aviomieheni koki kuitenkin 33 v. iässä haluavansa sittenkin lapsen, tämä ajoi meidät lopulta avioeroon molempien haluja kuunnellaksemme, sydän särkyi molemmilta.

Mieheni ei halua lapsia ainakaan toistaiseksi, itse olisin halunnut lapsia jo 20- vuotiaana. Olisin halunnut olla nuori äiti.

Tarkemmat syyt paineiden aiheutumiselle oli myös kumppanin suhteen samantlaisia, koska kumppanista johtuvat syyt olivat kumppanin odotukset ja toiveet lastenhankintaan liittyen sekä kumppanin puuttuminen. Alaluokiksi nousi tässäkin eri tahtotilat lastenhankinnasta kumppanin kanssa, mutta myös tunne siitä, että lapsia täytyy hankkia siksi, koska se on kumppanin unelma. Kumppanin puuttuminen aiheutti paineita siksi, koska se myöhäisti lastenhankkimista.

Koska rakastan kumppaniani enkä halua erota mutta en myöskään halua, että hän uhraa unelmansa lapsesta minun takiani.

Ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenisäyksestä aiheutui paineita siksi, koska heidän perheenisäyksensä sai aikaan ulkopuolisuuden tunnetta ja ajatuksia siitä, että itsekin täytyy hankkia lapsia, koska muut saman ikäiset tekevät niin. Ahdistusta aiheutti myös se, kun muiden lasten hankkiminen vaikutti niin helpolta.

Koen, että pitäisi olla jo lapsia tai vähintään niitä tekemässä, sillä muut ikäiseni ovat jo perheitä perustaneet.

Ystäväpiiristä tulee painetta. ”Kyllä sunkin pitäisi jo hommata mies ja hankkia lapsia” sellaisilta ystävilta, joilla on jo lapsia.

Ystäväperheistä johtuvat syyt paineiden kokemiselle liittyivät myös ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenisäyksestä. Alaluokiksi syntyi saman ikäisten ja lähipiirin perheenisäys sekä lähipiirin mahdollisesta lastenhankinnasta aiheutunut yksinäisyyden pelko, jota erään osallistujan vastaus kuvaa tarkemmin:

Tunnen olevani muuten erilainen kuin muut. Pelkään mm. jääväni ilman ystäviä myöhemmällä iällä, jos jokainen ystäväni lisääntyy. Herää siis pelko miksi kukaan haluaisi olla lapsettoman ystävä? En kokisi myöskään, että viihtyisin vain lapsellisten ystävien kanssa.

5.2.2 Urasta ja taloudellisesta tilanteesta aiheutuvat paineet

Uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät paineet aiheutuivat siitä, kun työelämän tai opiskelujen yhdistäminen perhe-elämän kanssa muodosti vaikeuksia. Vastaajista tuntui, että lapsia kuuluisi hankkia juuri silloin, kun opiskeleminen, valmistuminen ja työllistyminen ovat ajankohtaista. Opiskelu lykkäsi lasten hankintaa myöhemmälle iälle ja äitiysloman jälkeen työpaikan löytäminen on ollut vaikeaa. Myös epävakaa taloudellinen tilanne aiheutti paineita lastenhankinnasta

ja jotkut vastaajista kertoivat työnantajan kielteisestä asenteesta lasten hankkimisesta.

Pitäisi valmistumisen jälkeen työllistyä omalle alalle. Valmistuessa olen 25-vuotias ja haluaisin tehdä lapset silloin, mutta pelottaa että en pääse työelämään kiinni pienten lasten ja raskauksien takia. Miesvaltaiselle alalle opiskelen.

Sitten työnantaja vitsailee e-pillereiden ostamisesta ja niihin rahaa antamisesta.

Tarkemmat syyt paineiden aiheutumiselle uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyen olivat jälleen työn ja talouden aiheuttamat syyt sekä opintoihin liittyvät syyt. Näitä tarkemmin oli työnantajan kielteinen asenne lapsiin ja äitiysloman vaikutus omaan asemaan työpaikalla. Tässäkin epävakaa taloudellinen elämäntilanne nousi esiin ja koettiin, että elämäntilanteen tulisi olla riittävän vakaa rahan ja työllistymisen suhteen ennen kuin lastenhankintaa voisi edes harkita. Opintoihin liittyvät syyt koskivat opintojen ja perhe-elämän yhdistämisen vaikeutta, kun opinnot haluttaisiin suorittaa loppuun ennen lastenhankintaa.

Työnantaja ei hyväksy sairaspoissaoloja lasten takia. Äitiysloman jälkeen ei olisi saman arvoista työtä mihin palata.

Tällä hetkellä toinen meistä käy töissä ja toinen opiskelee. Rahat eivät riitä haluamaamme elintasoon. Muutenkaan nyky maailmassa työtilanteet eivät ole enää varmoja, että voisi välissä jäädä äitiyslomalle tai -rahalle. Koko elämäntilanteen tulisi olla riittävän vakaa, jotta lastenhankinta olisi edes harkittavissa.

5.2.3 Hedelmällisyydestä ja terveydestä aiheutuvat paineet

Hedelmällisyydestä ja terveydestä aiheutuvat paineet käsittivät yläluokat terveydelliset syyt, iän mukana tuomat uhat ja haasteet hedelmällisyyteen ja ikään liittyvät paineet. Terveydellinen syy oli usein sairaus tai muu terveydellinen tekijä, joka hankaloittaa lasten saantia tai aiheuttaa jopa tahatonta lapsettomuutta. Näitä saattoi olla endometrioosi, munasarjojen monirakkulatauti tai aiempi keskenmeno. Monille hedelmättömyys, biologinen kello ja hedelmällisen iän päättymisen ennen lastensaantia aiheutti paineita. Toisaalta myös nuoret äidit kokivat paineita siitä, kun muut ihmiset eivät kannustaneet heitä hankkimaan lapsia nuorena.

Minulla on sairaus, joka vähintään hankaloittaa lasten saantia hirmuisesti. Pahimmassa tapauksessa en voi saada lapsia ollenkaan.

Pelottaa, että ehtiikö saada lapsia vielä, kun on hedelmällisessä iässä. Lapsen saamiseen liittyvät ongelmat voivat tulla yllärinä, pelottaa jos jostain syystä onkin mahdotonta tai vaikeaa saada lasta.

Terveyteen ja hedelmällisyyteen liittyvät syyt paineiden aiheutumiseen olivat tarkemmin terveydentilaan ja hedelmällisyyden tuomiin haasteisiin liittyviä. Terveyteen liittyvät syyt olivat jälleen sairauden tai muun terveydellisen tekijän vaikutus lastensaantiin. Hedelmällisyyden haasteita olivat sekä naisen että miehen heikentynyt hedelmällisyys, ahdistus keinohedelmöityksestä, ikääntymisen tuoma paine hankkia lapsia vielä hedelmällisessä iässä sekä biologisen kellon ”tikitys” ja vaikeus tulla raskaaksi.

Minulla pcos todettu jo nuorena ja miehellä heikentyneet/vähentyneet(?) siittiöt. Pari kertaa käyty lapsettomuustutkimuksissa, jossa todettu miehen ”ongelma”. Raha ja ahdistus keinohedelmöityksestä.

Koska biologinen kello tikittää ja yritys on kova, mut ei tärppää.

5.2.4 Yhteiskunnasta ja normeista aiheutuvat paineet

Yhteiskunnan aiheuttamien paineiden yläluokkia olivat yhteiskunnan olettamus naisesta ja äitiydestä sekä yhteiskunnassa vallitsevat naiseuteen ja äitiyteen liittyvät olettamukset ja odotukset. Hyvin samantapaisia vastauksia nousi myös tarkempia syitä selvittäessä. Lisänä kuitenkin yhteiskunnan aiheuttamat paineet tämän kannustaessa naisia hankkimaan lapsia. Vastaajista tuntui, että yhteiskunta painostaa naisia hankkimaan lapsia. Moni ajatteli, että yhteiskunnassamme on normi, joka määrittää, että lapsia tulee hankkia ja lastenhankintaa pidetään itsensänselvyytenä.

Koen, että esimerkiksi synnytystalkoista puhuminen yhteiskunnassa aiheuttaa juuri minun sukupolvelleni painetta tehdä lapsia.

Tuntuu, että naisena tehtäväni on lisääntyä ja olla äiti.

Yhteiskunta olettaa minun hedelmällisenä tekevän uusia veronmaksajia. Syntyvyys laskussa.

Kulttuuriin liittyvät paineet käsittivät vapaaehtoisen lapsettomuuden ja uskonnon aiheuttamat paineet. Osasta vastaajista tuntui siltä, että vapaaehtoinen lapsettomuus ei ole kulttuurissamme hyväksyttävää. Vastauksista nousi myös ajatus siitä, että kulttuurissamme vanhemmalla kansalla on eri käsitys siitä, mitä elämältä tavoitellaan ja vanhemmuus ei ole enää nykypäivänä niin itsestään selvä asia kuin ennen. Uskonnollisista normeista aiheutuneet paineet johtuivat siitä, kun jotkin uskonnot kieltävät ehkäisyn.

Ei hyväksytä sitä asiaa, ettei lapsien saaminen kiinnosta minua.

Luulen että vanhempi kansa ei ehkä ymmärrä, että se, että on jollekin vanhempi ei ole enään elinehto ja se mitä elämältä tavoitellaan.

Uskonnon vuoksi ehkäisyä ei saisi käyttää. Miehen vanhemmat uskovat kyseisellä tavalla ja odottavat meiltä lapsia.

5.2.5 Sosiaalisesta mediasta aiheutuvat paineet

Sosiaalisen median aiheuttamat paineet liittyivät lapsettomuutta ja hedelmällisyyttä käsittelevät keskustelut sosiaalisen median eri kanavissa. Tarkemmin sosiaalinen media lisää tietoisuutta lapsettomuudesta ja vaikeudesta saada lapsia ja näin aiheuttaa naisille stressiä. Lisäksi sosiaalisesta mediasta saa kuvan siitä, että lapsia hankintaan nuorena ja että lasten saaminen olisi tärkeää.

Luultavasti lisääntynyt tietoisuus lapsettomuudesta on johtanut omiin paineisiin. Tietenkin lapsettomuudesta on hyvä puhua, mutta välillä saa semmoisen kuvan mediasta, että lapsen saaminen on jokin seitsemäs ihme ja sen takia stressaan asiaa.

Tuntuu, että sosiaalisessa mediassa on hirveästi juttuja siitä, kuinka tullaan nuorena äidiksi ja lasten saaminen olisi tärkeää.

5.3 Paineiden kokemisesta aiheutuneet tuntemukset

Kysymyksessä 13 (”Kuvaile, millaisia tuntemuksia paineiden kokeminen on sinussa aiheuttanut”) kartoitimme, millaisia tuntemuksia paineiden kokeminen on vastaajissa aiheuttanut. Pääluokiksi muodostui ahdistus, stressi, pelko, suru, riittämättömyys, suuttumus, epävarmuus, kiireen tunne ja epäonnistumisen tunne.

Ahdistus

Ahdistus jakaantuu seuraaviin yläluokkiin: muiden ihmisten aiheuttama ahdistus, raskautumisen vaikeuden aiheuttama ahdistus ja kateus sekä työn aiheuttama ahdistus. Näiden alaluokkia ovat perheen painostuksen aiheuttama ahdistus, muiden ihmisten kyselyn ja yksityisen päätöksen kyseenalaistamisen aiheuttama ahdistus, raskautumisen keston ja utelun aiheuttama ahdistus sekä työstä johdettu ahdistus lastenhankintaan liittyen. Ahdistus oli selkeästi yleisin tuntemus avoimen kysymysten vastauksissa. Ahdistusta aiheutui monesta erilaisesta asiasta, mutta yleisimpiä ahdistuksen aiheita olivat, oma pohdinta haluaako ja voiko

saada lapsia vai ei, perheen painostus sekä muiden ihmisten utelu. Perheen painostus ilmeni vastauksissa uteluna, vertailuna sisaruksiin ja toiveena isovanhemmudesta.

Ahdistusta, tuntuu ettei itse voi päättää mistään vain perheesi päättää puolestasi. Jopa siitä saatko lapsia vai et.

Muiden ihmisten kysely koetaan vastausten perusteella pääasiassa ahdistavana, yksityisyyttä loukkaavana ja epäkohteliaana. Vastajat kertoivat utelun aiheuttavan mm. omien ajatusten kyseenalaistamista sekä ahdistusta siitä, mitä muut ajattelevat vastaajan päätöksestä.

Ahdistusta ja turhautumista. Usein lapsikyselyillä ajetaan nurkkaan ja minun ajatusmaailma ei ole oikea ja sitä on oikeus kyseenalaistaa kuin toisin vaikka minä en kyseenalaistaisi sitä miksi jollain sitten taas on lapsia. Ahdistaviksi tilanteet tekee se että minusta se ei ole kenenkään muun asia mitä minä kohdullani haluan tehdä.

Utelu aiheuttaa lisäksi pahaa mieltä. Ajatus siitä, voiko saada lapsia ahdisti ja huoletti useaa vastaajaa.

Ahdistaa, tunnen itseni riittämättömäksi koska en ole yrityksestä huolimatta raskaana/saanut lapsia. Aiemmin utelut lapsista aiheuttivat riittämättömyyden tunnetta ”enkö riitä tällaisena ja kelpaa lapsettomana”. Ajoittain lapsista utelu tuntuu pahalta ja aiheuttaa kateutta perheellisiä kohtaan.

Ahdistusta lastenhankintaan liittyen aiheuttaa myös muun elämän, kuten opintojen ja työuran yhdistämisen vaikeus lasten saamiseen. Vastauksissa ilmeni ahdistus siitä, että täytyisi luopua tai lykätä omia haaveita, koska muiden tai omasta mielestä olisi jo aika perheellistyä.

Ahdistusta. En halua lapsia vielä, koska en nykyisessä työssä (kolmivuorotyö + päivystykset) pysty olemaan, jos lapsi hankitaan.

Stressi

Stressin yläluokkia ovat epävarmuudesta aiheutuva stressi ja ajasta ja taloudellisesta tilanteesta aiheutuva stressi. Näiden alaluokkia ovat oman päätöksen epäilemisen aiheuttama stressi sekä oikean ajan ja taloudellisen tilanteen aiheuttama stressi. Vastaajat mainitsivat stressin vastauksissaan pääasiassa yleisenä stressinä. Vastauksissa esiin tuli myös oman päätöksen epäilyn aiheuttama stressi, mikä aiheutuu muiden ihmisten kyselystä.

Stressiä, ja eniten miettimistä kadunko vanhempana. Kaikki toivottaa ympärillä sitä, miten tulen olemaan yksinäinen vanhus kun ei ole lapsia pitämässä huolta jos mies menee ensin. Enhän minä niitä lapsia hommaa sillä ajatuksella, että ompahan omaishoitaja sitte vanhoille päiville...

Myös epävakaa taloudellinen tilanne ja aika aiheuttavat stressiä. Vastaajille aiheutti stressiä pohdinta siitä, millainen elämäntilanne tulisi olla, kun lapsia hankitaan.

Stressi siitä milloin olisi oikea aika tehdä lapsia. Raha, omakotitalo, aika yms... Nykyään vähemmissä määrin tulee mietittyä ja jättän omaan arvoonsa, jos joku kysyy milloin lapsia ajateltiin tehdä.

Pelko

Pelon yläluokka on pelko vanhemmuudesta ja lapsettomuudesta. Alaluokkia ovat pelko lapsettomuudesta ja lapsen kasvattamisesta sekä kumppanin eriävä toive lastenhankinnan ajankohdasta aiheutuva pelko. Useita vastaajia pelotti lastenhankintaan liittyvä tulevaisuus. Erityisesti vastaajia pelotti se, että he eivät saisi lapsia, kun alkaisivat yrittämään tai mahdollinen raskaus päättyisi keskenmenoon. Myös tuleva vanhemmuus, lasten kasvatus ja niissä epäonnistuminen pelotti vastaajia.

Pelkoa siitä jos ei saakaan lapsia, on huono vanhempi eikä pystykään kasvattamaan lastaan.

Vastauksissa ilmeni myös pelko siitä, että oma unelma lastensaannista ei koskaan toteutuisikaan.

Pelottaa, että elämä valuu hukkaan, jos en koskaan saakaan lapsia, kun olen odottanut, että kumppani on valmis lasten hankintaan.

Suru

Suru jakaantuu seuraaviin yläluokkiin: ulkopuolisuuden aiheuttama suru ja muista lapsiperheistä aiheutuva suru. Nämä taas jakaantuvat alaluokkiin: ulkopuolisuus perheessä aiheuttaa surua, muiden lapsiperheiden näkeminen aiheuttaa surua ja surua ja kateutta, kun lastenhankinta ei ole itselle ajankohtaista. Vastauksissa ilmeni suru siitä, että ihmiset puhuvat lastenhankinta aiheesta heille, vaikka aihe ei olisi heille ajankohtainen nyt tai tulevaisuudessakaan. Tämä aiheuttaa ulkopuolisuuden tunnetta.

Kyllä se kurjalta tuntuu että on se perheen musta lammas kenellä ei lapsia ole. Ja tuntuu että se on yleinen keskustelun aina sunnuntain kahvi pöydässä.

Muiden lapsiperheiden näkeminen harmittaa ja aiheuttaa kateutta, koska toiveena olisi olla samassa tilanteessa tällä hetkellä tai tulevaisuudessa. Muiden lapsiperheiden näkeminen aiheuttaa myös haikeutta.

Pieniä lapsia perheineen on vaikea välillä katsoa, mutta taas toisaalta katselen niitä myös kaiholla sekä sydän sykähtäen.

Haikeutta, surua kun ei ole vielä sellaisessa elämäntilanteessa, että lastenhankinta olisi ajankohtaista. Odotusta siitä että se kuitenkin on toiveena. Osittain myös kateutta niille, joilla on jo lapsia.

Riittämättömyyden tunne

Riittämättömyyden yläluokka on riittämättömyyden tunne perheettömyydestä. Alaluokkia ovat: epävarmuus lasten haluamisesta aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta ja tunne siitä, että pitäisi olla parisuhde ja lapsia, jotta on kelvollinen. Vastauksissa ilmeni, että ei koeta itsensä olevan kelvollisia ja riittäviä yksilöitä,

kun ei ole lapsia tai haluta lapsia. Riittämättömyyden tunnetta lisää myös tunne siitä, että ei olla muiden mielestä vastuullisia, kun ei ole aikeissa hankkia lapsia. Lisäksi vertailu muiden perhetilanteisiin aiheuttaa riittämättömyyden tunnetta.

Riittämättömyyden tunne, että minussa on jotain vikaa kun lasten saanti ei ole itsestäänselvyys minulle.

Tuntuu että en ole kelvollinen, muut saa lapsia ja eheitä parisuhteita mutta itse en, tuntuu ikälopulta.

Suuttumus

Suuttumuksen yläluokkana on muiden ihmisten käytöksen aiheuttama ärsyyntyminen, joka jakaantuu alaluokiksi: muiden ihmisten suppeakatseisuus suututtaa ja muiden ihmisten kommentit ja puuttuminen henkilökohtaiseen asiaan ärsyttää. Useaa vastaajaa ihmetytti, ärsytti ja suututti se, miten röyhkeästi muut ihmiset kommentoivat ja kyseenalaistavat vastaajien päätöstä lastenhankintaan liittyen. Useaa vastaajaa suututti erityisesti se, etteivät muut ihmiset kunnioita heidän yksityisyyttään. Lisäksi vastauksissa ilmeni suuttumus siitä, etteivät muut ihmiset ota huomioon sitä, että ihmisten elämäntilanteet ja toiveet elämältä ovat erilaisia.

Suuttumusta, kun ei ymmärretä ottaa huomioon erilaista elämäntilannetta ja vain toistellaan ”eikö olisi jo aika”.

Ärsyttää kun ylipäätään puututaan niinkin yksityiseen asiaan...lisäksi kommentit ”ei voi tietää kun sinulla ei ole lapsia tms” on todella rai-vostuttavia!

Epävarmuus

Epävarmuuden yläluokkana on oman päätöksen epäilyn aiheuttama epävarmuus. Tämä jakaantuu alaluokkiin: epävarmuus omasta päätöksestä ja epävarmuus omasta mielipiteestä olla hankkimatta lapsia. Vastaajat mainitsivat vastauksissaan useasti yleisen epävarmuuden sekä muista ihmisistä johtuvan paineen aiheuttaman epävarmuuden.

Epävarmuutta. Tiedän tehneeni oikean päätöksen, mutta välillä paineen alla sitä rupeaa kyseenalaistamaan

Epävarmuutta siitä, mikä oma mielipiteeni ja mikä ulkopuolisten olettusten aiheuttamaa – haluanko aidosti lapsia vai onko se vain mikä kuuluu tähän elämänvaiheeseen

Kiireen tunne

Kiireen tunteen yläluokka on kiire löytää mies ja tehdä lapsia. Alaluokkia ovat: paineet aiheuttavat itsensä epäilemistä ja kiireen tunnetta sekä kiireen tunne yrittää lasta.

Paineet saavat itseni miettimään asiaa vielä enemmän; haluanko edes lapsia? Tuntuu että on kiire löytää mies (ja vielä mies joka haluaa lapsia) ja tehdä lapsia, vaikka ei todellakaan ole kiire, enkä halua asiaa edes miettiä vielä.

Kiirettä alkaa yrittämään lasta

Epäonnistumisen tunne

Epäonnistumisen yläluokka on erilaisuus aiheuttaa epäonnistumisen tunnetta. Alaluokkia ovat epäonnistumisen tunne ja erilaisuus suvussa aiheuttaa epäonnistumisen tunnetta. Useissa vastauksissa vastaajat kertoivat tuntevansa huonomuutta ja epäonnistumisen tunnetta, koska heillä ei ole lapsia tai eivät halua lapsia.

Tunne jonkinlaisesta epäonnistumisesta

Tuntuu että olen epäonnistunut, ns suvun "musta lammas"

6 POHDINTA

6.1 Tulosten tarkastelu

Naisten kokemien paineiden yleisyys

Merkittävin tutkimustulos oli se, että suurin osa kyselyyn vastanneista naisista kokee tai on joskus kokenut paineita lastenhankinnasta. Kyselyn vastauksien perusteella eniten paineita lastenhankinnasta kokivat 20-24 -vuotiaat naiset. Toiseksi eniten paineita kokivat 25-29-vuotiaat. Vähiten paineita kokivat yli 35 -vuotiaat naiset. Nuoria naisia kannustetaan ja painostetaan hankkimaan lapsia mahdollisimman varhain, jotta he jaksavat hoitaa lapsia ja on aikaa saada useampi lapsi. Kyselyn vastauksista voi tulkita, että nuorille naisille on helpompi kommentoida ja udella heidän lastenhankintasuunnitelmistaan ja kysellään, eikö olisi jo aika? Ei ymmärretä, että myös nuorille naisille aihe voi olla arka ja yhtä lailla yksityinen kuin muillekin.

Ilmiö on harmillinen, sillä paineita aiheuttavat tekijät ovat pääosin peräisin naisen ympäristöstä eikä hän voi vaikuttaa niihin itse. Mutta vaikka tulokset osoittavat, että naiset kokevat paineita lastenhankinnasta, ei suinkaan tule ajatella, että se olisi pelkästään huono asia. Kun joku kokee paineita lastenhankinnasta, voidaan olettaa, että hän aikoo hankkia lapsia tai ainakin harkitsee sitä. Aikaisempien tutkimusten mukaan lastenhankintaa ja vanhemmuutta pidetään positiivisena asiana ja lasten ajatellaan tuovan mielekkyyttä elämään (Ahlström, Karvonen & Lammi-Taskula 2009; Lainiala 2012). Suuresta osasta kyselyn vastauksista voi ymmärtää, että heillä on edelleen lastenhankinta-aikeita paineiden kokemisesta huolimatta. Tuloksistakin selvisi, että yli puolet vastaajista aikovat hankkia lapsia. Nämä havainnot ovat varsin positiivinen asia, kun mietitään Suomen laskussa olevaa syntyvyyttä.

On todettu, että lastenhankinnan siirtäminen myöhemmälle iälle vaikuttaa yksilön hedelmällisyyteen ja seurauksena voi olla, ettei raskaaksi tuleminen enää onnistukaan (Virtala & Virjo 2004, 130; Ahlström, Karvonen & Lammi-Taskula 2009, 74). Tuloksista huomaa, että naiset ovat tietoisia asiasta ja kokevat huolta tästä, sillä selvittäessämme paineita aiheuttavia tekijöitä, yksi tärkeimmistä teemoista

oli hedelmällisyys ja terveys, joihin liittyi mm. huoli hedelmättömyydestä ja hedelmällisen iän päättymisestä ennen lasten hankkimista. Biologisesta näkökulmasta ja hedelmällisyyttä ajatellen naisen olisi paras saada ensimmäinen lapsi 20 ja 30 vuoden välissä (Söderström-Anttila 2018) ja tutkimustuloksistakin selvisi, että tavallisimmin paineita lastenhankinnasta koettiin 20-25-vuotiaana.

Voisi ajatella, että lastenhankinnasta podetut paineet aiheutuvat monesti siitä, kun lastenhankintaa lykätään jopa usealla vuodella monista erinäisistä syistä, kuten opiskelu, työ, epävakaa talous, kokemus epäkypsyydestä vanhemmaksi tai tunne väärästä hetkestä (Virtala & Virjo 2004, 123-124), ja sitten huomataankin, etteivät omat suunnitelmat kuljekaankaan käsi kädessä ihanteellisen ensisynnyttäjän iän ja naisen hedelmällisyyden kanssa.

Naisten kokemien paineiden syyt

Lähipiirin aiheuttamat paineet lastenhankintaan liittyen oli suurin paineita aiheuttavista teemoista tuloksissamme. Huolimatta siitä, että läheisten ja ystävien perhesuunnittelu ja perheenisäys oli selkeästi yleisin paineita aiheuttava tekijä ja aiheesta keskustellaan nyky maailmassa huomattavasti avoimemmin kuin ennen, aiheesta ei ole löydettävissä vielä juurikaan tutkittua tietoa. Kyselyyn vastanneet kokivat ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenisäyksen aiheuttavan paineita ja kokivat sen myötä ulkopuolisuuden tunnetta ja pelkoa yksinäjämisestä. Lisäksi muiden perheiden perhesuunnittelu ja perheenisäys aiheutti vastaajille painetta siitä, että heidänkin tulisi hankkia lapsia, koska ovat saman ikäisiä ja heidän tulisi olla samassa elämäntilanteessa samaan aikaan.

Yleisimmät syyt siihen, että oma ihanteellinen lapsilukutoive jää toteuttamatta ovat useimmiten se, että kumppani haluaa vähemmän lapsia tai tulee ero. Pariskunnilla, jotka asuvat saman katon alla, on oletettavasti paremmat mahdollisuudet saada lapsia, kuin niillä pariskunnilla, jotka asuvat erillään tai niillä henkilöillä, joilla ei ole kumppania. (Lainiala 2012, 30-31). Kumppanin puute koettiin painostavana tekijänä, kun vastaaja toivoi saavansa lapsia. Jos vastaaja oli parisuhhteessa, kumppani aiheutti paineita vastaajille pääasiassa eriävillä odotuksillaan ja toiveillaan lastenhankintaan liittyen.

Sekä vapaaehtoisesti lapsettomat että lapsenteon lykkääjät olivat yhtä mieltä, että lapsettomien tulee saada valita oma elämäntyylinsä ilman päättäjien tai kenenkään kritisointia. (Partanen 2018, 33.) Tutkimustuloksemme tukevat Partasen tekstiä. Vastaajista suuri osa mainitsi lähipiirin ja muiden ihmisten aiheuttavan paineita pääasiassa esittämällä omia toiveitaan ja kommentoimalla vastaajan lastenhankinta-aikeita tai päätöstä olla hankkimatta lapsia. Lähipiiri aiheutti paineita myös sellaisille vastaajille, jotka eivät vielä tieneet haluavatko hankkia lapsia vai ei, sillä vastaajat eivät halunneet muiden ihmisten mielipiteiden vaikuttavan heidän omaan mielipiteeseensä. Vastaajat kokivat, että lähipiiri ei ymmärrä aiheen olevan yksityinen asia, ja he kokivat lähipiirin kritisoinnin ja kyselyn ahdistavana.

Vuoden 2008 perhebarometrissä selviää lähes joka kolmannen lapsettoman naisen katsovan, että lapsen syntymä heikentäisi työssäkäyntimahdollisuuksia ja runsas neljäsosa oli sitä mieltä, että uralla etenemisen mahdollisuudet heikkenisivät lapsen myötä. Varsinkin määräaikaista työtä tekevät naiset kokivat lapsen tulon riskinä työn tai uran kannalta. (Miettinen 2008, 44.) Yksi paineita aiheuttavista teemoista oli uraan ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät paineet. Ajatus työelämän ja uran luomisen yhdistämisestä perhe-elämään koettiin vaikeaksi. Pienituloisuus tai vastaajan nykyinen työttömyys näyttää lisäävän ylipäätään epävarmuutta lastenhankintaa kohtaan ja valmiutta siirtää lastenhankintaa jopa useamman vuoden päähän (Miettinen 2015, 71). Epävarmat talousnäkymät voivat siis osaltaan vaikuttaa myös lastenhankintatoiveiden toteutumiseen (Lainiala 2012, 8). Epävarmat talousnäkymät, työllistymisen opintojen sekä lapsensaannin jälkeen ja työnantajan kielteinen suhtautuminen lastenhankintaan aiheuttivat paineita vastaajille lastenhankintaan liittyen.

Länsimaalaisessa kulttuurissa perheellistymistä pidetään ainoastaan hyvänä asiana ja yhteiskunta kannustaa jäseniään hankkimaan lapsia. Naiseutta yhdistetään voimakkaasti äitiyteen ja naisten odotetaan hankkivan lapsia. (Shaw 2011, 152; Rachels 2013, 569.) Opinnäytetyön tutkimustulokset tukevat näitä länsimaalaisessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa esiintyviä normeja, sillä yhteiskunnan aiheuttamat paineet johtuivat yleensä yhteiskunnassa vallitsevista oletamuksista ja odotuksista liittyen naiseuteen ja äitiyteen. Vastaajista tuntui, että yhteiskunta odottaa heidän hankkivan maahamme uusia veronmaksajia ja politiikkamme luoma käsite ”synnytystalkoot” saivat vastauksissa ansaitsemaansa huomiota.

Yhteiskunta on toiminnallaan saanut naisille aikaan tunteen siitä, että naisena heidän tehtävänsä on lisääntyä ja olla äiti.

Engwallin (2014, 335-336) mukaan länsimaalaisessa kulttuurissa naista pidetään poikkeavana, itsekkäänä ja epänaissellisenä, mikäli hän ei haluaisi lapsia ja hänen elämänsä jää jollain tavoin vajaaksi ilman lapsia. Opinnäytetyön tuloksissa tuli myös esille, että kulttuurilliset paineet liittyivät toisten ihmisten hyväksymättömyyteen naisen vapaaehtoisesta lapsettomuudesta ja myös ymmärtämättömyydestä ajatukseen, ettei vanhemmuus ole kaikille itsestään selvyyttä. Länsimaalaisessa kulttuurissa monet alakulttuurit ja uskonnot pitävät suuria perheitä erityisen hyvänä asiana ja kannustavat yksilöä lisääntymään (Rachels 2013, 569), mutta kyselyssämme uskonnollisiin normeihin liittyvät paineet osoittautuivat kuitenkin joutuvaan vain joidenkin uskontojen kielteisestä suhtautumisesta ehkäisyyn.

Sosiaalinen media on pullollaan uutisia, artikkeleita, kuvia ja päivityksiä hedelmällisestä iästä, hedelmällisyyteen liittyvistä vaikeuksista ja lastenhankinnasta, ja asiantuntijoiden ajatus onkin, että yleistä tietoutta naisen hedelmällisestä iästä on lisättävä sosiaalisen median kautta (Halttunen-Nieminen & Pilttonen 2016). Samalla, kun sosiaalinen media lisää tietoisuutta aiheesta, se lisää myös stressiä ja tämä aiheutti vastaajissamme paineita lastenhankinnasta.

Paineiden aiheuttamat tuntemukset

Kun yleisesti pohditaan paineiden kokemista ja siitä aiheutuneita tuntemuksia, voidaan todeta, että niillä on ainoastaan negatiivinen ja voimavaroja kuluttava vaikutus naisen hyvinvointiin. Ahdistus, stressi, suru, riittämättömyyden tunne, suuttumus, epävarmuus, kiireen ja epäonnistumisen tunne ovat painava taakka kannettavaksi. Jos näiden tunteiden kokeminen pitkittyy, millainen vaikutus sillä on naisen halulle ylipäätään hankkia lapsia ja voiko lasten saamisen mielekkyys kadota kokonaan? Paineiden kokemisella ja siitä aiheutuvalla henkisellä kuormituksella on vaikutuksensa myös naisen hedelmällisyyteen. Henkisesti kuormittava ja pitkään jatkunut stressi on epäterveellistä. On todettu, että pitkittynyt stressi aiheuttaa lisääntymisterveyden vaikeuksia siten, että naisilla kuukautiskierron säätely voi häiriintyä. Tämän lisäksi pitkittynyt stressi vaikuttaa kokonais-

valtaisesti yksilön terveyteen ja hyvinvointiin negatiivisesti mm. heikentämällä immuunipuolustusta ja altistamalla ahdistuneisuudelle ja masennukselle. (Anttila & Korkeila 2012.)

Jotta säilyttäisimme suomalaisten naisten hyvinvoinnin, painostuksen tulee loppua. Vaikka tyttäreille, sukulaistytölle, ystävälle tai tuttavalle esitetyt kyselyt, utelut ja vihjailut lapsenlapsista ja lastenhankinnasta olisikin hyväntahtoisia, kannattaa ennen esittämistä miettiä miltä se naisesta tuntuu ja onko se todella sopivaa. Yhteiskunnan ja sen jäsenten tulisi rohkaista naisia hankkimaan lapsia, mutta ei kuitenkaan painostaa käskemällä tai esittämällä lukuja alenevasta syntyvyydestä.

6.2 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta tarkasteltiin validiteetin ja reliabiliteetin avulla. Määrällisen tutkimuksen luotettavuus on suoraan verrattavissa käytetyn mittarin luotettavuuteen. Mittarin luotettavuutta arvioitaessa tulee tarkastella mittaako mittari sitä ilmiötä, jota sen kuuluu ja vastaako se tutkimuskysymyksiin. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 190.) Mittarin esitestaamisella eli pilotoinnilla testataan mittarin luotettavuutta ja toimivuutta pienellä vastaajajoukolla. Esitestaaminen on tärkeää varsinkin silloin, kun käytetään uutta, tutkimusta varten kehitettyä mittaria, kuten tässä opinnäytetyössä. Testauksen yhteydessä on hyvä ottaa vastaajilta vastaan palautetta mittarista ja mahdollisia korjausehdotuksia. Näin esitestauksen kautta saadaan tietoa siitä, miten haastattelulomake toimii ja voidaan tehdä tarvittavia muutoksia, jotka lisäävät tutkimuksen luotettavuutta (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 191-192.) Näin tutkimuksen sisäinen validiteetti, jolla mitataan tutkimuksen omaa luotettavuutta, täyttyi, sillä tutkimuksessa voitiin mitata sitä mitä haluttiin.

Kyselylomakkeen luotettavuutta tukee se, että lomake laadittiin teoreettisen viitekehyksen pohjalta. Kyselylomakkeen toimivuutta pohdittiin määrällisen opinnäytetyön metodologian tunnilla yhdessä opettajan sekä opiskelijaryhmän kanssa. Kyselylomakkeen toimivuus ja ymmärrettävyys testautettiin noin kymmenen henkilön testiryhmällä ennen varsinaista julkistamista. Testauksen jälkeen lomaketta

muokattiin palautteiden perusteella selkeämmäksi. Lisäsimme saatetekstiin sosiaalisen paineen määritelmän ja viimeinen avoin kysymys jaettiin kolmeksi eri kysymykseksi.

Koska halusimme selvittää, minkälaisia paineita suomalaiset naiset kokevat lasten hankintaan liittyen, Facebookin Naistenhuone -ryhmä oli hyvä ympäristö aineistonkeruuseen. Ryhmässä on noin 172 000 jäsentä ja kaikki heistä on naisia. Ryhmän suuren koon takia pystyimme asettamaan otosjoukon tavoitteeksi noin 500. Tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että otosjoukko on riittävän suuri (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 196). Tuolla otosjoukolla avointen vastausten osuus oli varsin sopiva, sillä kolmeen avoimeen kysymykseen kertyi yhteensä yli 300 vastausta. Kyselylomakkeesta kertyneiden tulosten tilastolliseen analysointiin ja SPSS-ohjelman käyttöön käytimme TAMK:n SPSS-asiantuntijan apua. Avoimet vastaukset analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen ja analysointiin käytetty työmäärä oli kuitenkin kohtuullinen. Tässä työssä reliabilitteettia lisää se, että saadut tulokset ovat samansuuntaisia aikaisempien tutkimusten kanssa. Myös toisen tutkimusmetodin käyttö määrällisen lisäksi tässä kohtaa lisää tutkimuksen uskottavuutta.

Tämän opinnäytetyön luotettavuutta olemme varmistaneet käyttämällä monipuolista ja luotettavaa lähdekirjallisuutta teoreettisessa viitekehyksessä. Tiedonhaku ja luotettavien lähteiden löytäminen olivat haastavaa jo opinnäytetyöprosessin alussa, koska aikaisempaa tutkimusta aiheesta ei ollut. Tiedonhaun prosessi on kuvattu esimerkkitaulukossa (Taulukko 1). Käytimme hakulauseiden täsmentämisessä ja tiedonhaun tarkistamisessa TAMK:n kirjaston informaattikon apua. Valmis opinnäytetyö on käytetty Urkund-seulan läpi plagioidin poissulkemiseksi.

6.3 Eettisyys

Tutkimuksen eettisyys on kaiken tieteellisen toiminnan ydin (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 211). Tutkimusetiikka eli hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen kulkee opinnäytetyön prosessissa ideointivaiheesta tutkimustulosten kautta tiedottamiseen. Noudattamalla hyviä tieteellisiä käytäntöjä tutkijat

noudattavat eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja tutkimusmenetelmiä. Tiedonhankinnassa hyvä käytäntö on, että opinnäytetyöhön hankittu tieto perustuu oman alan tieteellisen kirjallisuuteen ja ammattikirjallisuuteen. Muiden tutkijoiden työtä ja saavutuksia kunnioitetaan asianmukaisilla lähdeviittauksilla. Hyvä tieteellinen käytäntö edellyttää myös, että tutkija noudattaa yleistä huolellisuutta, tarkkuutta ja rehellisyyttä tutkimustyössä ja tutkimustulosten esittelyssä. (Vilkkä 2015; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Tässä tutkimuksessa on noudatettu huolellisuutta koko opinnäytetyöprosessin ajan. Tutkimustyö on toteutettu menetelmäkirjallisuuteen pohjautuen ja hankittu tutkimustieto on peräisin sosiaali- ja terveysalan tietokannoista. Opinnäytetyön raportoinnissa ja lähdeviittauksissa on noudatettu TAMK:n kirjallisen raportoinnin opasta.

Tieteellinen tutkimus voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on suoritettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tutkimuseettikan näkökulmasta hyvän tieteellisen käytännön keskeisenä lähtökohtana on tarvittavien tutkimuslupien hankinta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Opinnäytetyömme lupahakemuksen on hyväksynyt ohjaava opettaja sekä opinnäytetyön työelämäyhteyden taho.

Opinnäytetyön aihe on sensitiivinen ja sähköisen kyselylomakkeen etu on, että vastaaja jää tuntemattomaksi (Vilkkä 2015). Sensitiiviset aiheet liittyvät monesti vaikeisiin elämäntilanteisiin ja henkilökohtaisiin kokemuksiin, kuten tässäkin opinnäytetyössä. Tutkimusaiheen sensitiivisyyttä ei voi aina tietää ennalta, joten se tulee huomioida tutkimusprosessissa, jos tutkimus käsittelee ihmisen kokemuksia, tunteita ja ajatuksia elämän eri tilanteissa. (Aho & Kylmä 2012.) Anonymiteetti on keskeinen huomioitava asia tutkimustyössä ja tutkittavan yksityisyys tulee turvata. Tämä tarkoittaa, ettei tutkimustietoja luovuteta kenellekään tutkimusprosessin ulkopuoliselle. Aineisto säilytetään lukitussa paikassa ja tietokoneessa salasanalla suojattuna. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2015, 221.) Tämän opinnäytetyön aineistonkeruussa ei kerätty vastaajien tunnistetietoja ja havaintoaineisto on säilytetty niin, että siihen on ollut pääsy vain opinnäytetyön tekijöillä. Lisäksi kerätty aineisto aiotaan hävittää, kun valmis opinnäytetyö on julkaistu.

Eettisyyttä noudattava tutkimus ei vahingoita tutkittavaa psyykkisesti, fyysisesti eikä sosiaalisesti. Tutkittavan yksityisyyttä kunnioitetaan ja kerättyjä tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa tutkittavalle on selitettävä riittävän tarkoin tutkimuksen tavoite, menetelmä, tutkijan yhteydet laitoksiin, tutkimuksesta odotettavissa oleva hyöty sekä tutkittavalle mahdollisesti koituvat riskit ja rasitus. On eettisesti oikein, että tutkimukseen osallistuminen perustuu täydelliseen vapaaehtoisuuteen ja että osallistumisen voi perua missä vaiheessa tahansa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2017, 214.) Tämän opinäytetyön kyselyyn osallistuminen on ollut vastaajalle omaan tahtoon perustuvaa ja täysin vapaaehtoista. Kyselylomakkeen yhteydessä esitetyssä saatetekstissä (Liite 2) on esitelty opinäytetyön tekijät ja opinäytetyön yhteistyökumppani. Saatetekstissä on esitelty myös työn tarkoitus ja tavoite sekä se, miten tuloksia voidaan tulevaisuudessa hyödyntää.

6.4 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessi alkoi maaliskuussa 2019 orientaatiolla opinäytetyöhön ja huhtikuussa vahvistettiin opinäytetyön aihe ja ohjaava opettaja. Vielä tuolloin opinäytetyöllä ei ollut varsinaista nimettyä otsikkoa, mutta suuntaa antava aihe oli olemassa. Maalis-huhtikuussa kävimme opinäytetyön orientaatioon liittyvät tilastotieteen ja tiedonhankinnan opinnot. Huhtikuussa pidimme työelämäpalaverin opinäytetyön tekijöiden, ohjaavan opettajan sekä työelämäyhteyden, Tamk ViVa -hankkeen, edustajan kanssa. Vasta työelämäpalaverin jälkeen varmistui lopullinen aihe ja otsikko. Samalla varmistui opinäytetyön menetelmä.

Toukokuussa 2019 esittelimme opinäytetyömme aiheen ja menetelmän ideaseminaarissa. Opinnäytetyön valmis suunnitelma esitettiin elokuussa suunnitelma-seminaarissa. Syksyn 2019 aikana kävimme määrällisen opinäytetyön kohdenneet metodopinnot sekä jätimme opinäytetyön lupahakemuksen ohjaavalle opettajalle ja työelämäyhteyden edustajan hyväksyttäväksi. Koko opinäytetyöprosessin ajan kevästä syksyyn suunnittelimme Microsoft Forms -ohjelmalla sähköistä kyselylomaketta, jonka lopulta julkaisimme Facebookin Naistenhuone-ryhmään marraskuussa 2019. Joulukuussa aloitimme kyselyvastausten analysoinnin, joka saatiin valmiiksi maaliskuussa 2020. Analysoituamme vastaukset

kirjoitimme ne auki raporttiimme ja aloimme pohtimaan tuloksia. Pitkin prosessia olemme tehneet paljon hienosäätöjä ja täydentäneet teoreettista viitekehystä. Opinnäytetyön palautettiin arvioitavaksi heti huhtikuun 2020 alussa ja esitysseminaari pidettiin huhtikuun puolessa välissä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön johtopäätöksinä voidaan todeta:

- 1) Naisten kokemat sosiaaliset paineet lastenhankinnasta ovat yleisiä.
- 2) Paineita lastenhankkimisesta aiheuttaa lähipiiri, ura ja talous, terveys ja hedelmällisyys, sosiaalinen media, yhteiskunta sekä kulttuuri.
- 3) Paineiden kokeminen aiheuttaa naisissa paljon negatiivisia tunteita, kuten ahdistusta, stressiä, pelkoa ja surua.

Opinnäytetyö osoittaa, että ilmiö naisten kokemista sosiaalisista paineista lastenhankinnasta on olemassa, vaikka siitä ei ole vielä varsinaista aikaisempaa tutkittua tietoa. Opinnäytetyön tutkimusotos edustaa hyvin perusjoukkoa eli suomalaisia naisia, joten tulokset ovat jossain määrin yleistettävissä. On kuitenkin otettava huomioon se, että tutkimusotos (N=513) on hyvin pieni verrattuna suomalaisten naisten väkilukuun, joten tulokset eivät välttämättä ole suoranaisesti verrattavissa koko väestöön.

Tamk ViVa:n Älä kysy! -kampanjan tarkoituksena oli herättää ihmisiä huomaamaan, että lapsettomuus on jokaisen oma asia ja opinnäytetyömme tuloksia voidaan hyödyntää kampanjassa hyvin. Tulosten avulla voidaan myös lisätä ihmisten ymmärrystä siitä, mitkä asiat tai tekijät paineita aiheuttavat. Opinnäytetyön tulosten avulla voidaan lisätä terveydenhuollon ammattilaisten sekä koko väestön tietoisuutta naisten kokemista paineista lastenhankinnasta.

7.1 Jatkotutkimusehdotukset

Jatkotutkimuksena aihetta voisi tutkia vielä laajemmalla tutkimuksella, jotta ilmiön yleisyyttä ja olemassaolon luotettavuutta voitaisiin vahvistaa. Aihetta voisi tutkia myös jonkin yksittäisen paineita aiheuttavan tekijän näkökulmasta, kuten esimerkiksi yhteiskunnan tai kulttuurin näkökulmasta. Aihetta voisi peilata yhteiskunnassa tai kulttuurissa vallitseviin trendeihin ja normeihin.

LÄHTEET

Ahlström, S, Karvonen, S. & Lammi-Taskula, J. 2009. Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Aho, A. & Kylmä, J. 2012. Sensitiivinen tutkimus hoitotieteessä – näkökohtia tutkimusprosessin eri vaiheissa. *Hoitotiede* 24 (4), 271-280.

Anttila, L. & Korkeila, J. 2012. Stressi ja lapsettomuus. *Lääkärilehti* 67 (26-31), 2076-2080

Berg, V., Miettinen, A., Rotkirch, A. & Tammissalo, K. 2017. Miksi vanhemmuutta lykätään? Nuorten aikuisten näkemyksiä lastensaannista. Väestöliitto ry: Helsinki.

Engwall, K. 2014. Childfreeness, parenthood and adulthood. *Scandinavian Journal of Disability Research* 16 (4), 333-347.

Halttunen-Nieminen, M. & Pilttonen, T. 2016. Hedelmällisyysneuvontaa ja poliittisia päätöksiä lääkkeeksi vauvakuumeeseen. *Duodecim* 132 (11), 997-998.

Heinilä, K. 1962. Sosiaalinen paine. Helsinki: Helsingin Yliopisto.

Huttunen, M. 2018. Ahdistuneisuus. Lääkärikirja Duodecim. Luettu 3.11.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00188

Jyväskylän yliopiston Koppa. 2015. Määrällinen analyysi. Päivitetty 10.4.2015. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/maarallinen-analyysi>

Kananen, J. 2011. Kvantti: Kvantitatiivisen opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Juvenes Print Oy. 12-13, 21-22,

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2015. Tutkimus hoitotieteessä. *Sanoma Pro Oy*. 55, 66-67, 74, 221.

Kankkunen, P. & Vehviläinen-Julkunen, K. 2017. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kuhanen, A., Oittinen, P., Kanerva, A., Seuri, T. & Schubert, C. 2012. Mielenterveyshoitotyö. Sanoma Pro Oy, Helsinki.

Kuronen, M. 2003. "Eronnut perhe?" Teoksessa Forsberg, H. & Nätkin, R. (toim.), *Perhe Murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä*. Helsinki: Gaudeamus, 113-114.

Lainiala, L. 2012. Toiveesta toteutukseen. Suomalaisten lastenhankintaa selittäviä tekijöitä. Väestöliitto ry.

Mattila, A. 2018. Stressi. Lääkärikirja Duodecim. Luettu 8.11.2019. https://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk00976

Miettinen, Anneli. 2015. Miksi syntyvyys laskee? Suomalaisten lastensaantiin liittyviä toiveita ja odotuksia. Väestöliitto. Helsinki: Väestöliitto ry.

Miettinen, A & Rotkirch, A. 2008. Milloin on lapsen aika? Lastenhankinnan toiveet ja esteet. Väestöliitto. Helsinki: Väestöliitto ry.

Partanen, A. 2018. "Ei oo syytä hankkia, mut ei oo syytä olla hankkimatta." Lapsen hankinnan lykkääminen ja vapaaehtoinen lapsettomuus parihaastatteluissa. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/60686/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201812195226.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Partio, Liisa. 2017. Liian iso riski? Lapsemme-lehti 03/2017. Luettu 21.3.2020.

https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2017/09/15114101/Lapsemme_3_2017_nettiin.pdf

Rachels, S. 2013. The Immorality of Having Children. Ethical Theory Moral Practice 17 (3), 567-582.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusmiekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Luettu 11.3.2020. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>

Schmitt, F. 2003. "Riittävän hyvä vanhemmuus" Teoksessa Sinkkonen, J. (toim.), Pesästä lentoon. Kirja lapsen kehityksestä kasvattajalle. Helsinki: WSOY, 298-307.

Shaw, R. 2011. Women's Experiential Journey Toward Voluntary Childlessness: An Interpretative Phenomenological Analysis. Journal of Community & Applied Social Psychology 21, 151-163.

Söderström-Anttila, V. 2018. Synnytysiän ja hedelmällisyyden pulmallinen ristiriita. Lääkärilehti 73 (15), 897.

Tilastokeskus. 2019. Syntyvyyden jyrkkä aleneminen jatkui. Päivitetty 26.4.2019. http://www.stat.fi/til/synt/2018/synt_2018_2019-04-26_tie_001_fi.html

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. 55, 71-72.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. 122.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö Suomessa ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. 6. https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Luettu 7.1. 2020.

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4. painos. Jyväskylä: PS-kustannus. 123.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Helsinki: Tammi.

Virtala, A. & Virjo, I. 2004. University Students Seeking Hormonal Emergency Contraception: Why Do They not Want Pregnancy Now? When is it Suitable to Have Children? Yearbook of Population Research in Finland 40 (1) 2004, 119-131.

Virtala, A. 2007. Family Planning among University Students in Finland. Tampereen yliopisto. Lääketieteen laitos. Väitöskirja.

#äläkysy. Viva. Tampereen ammattikorkeakoulu. Luettu 3.4.2020.
<http://viva.tamk.fi/2020/03/21/ala-kysy/>

LIITTEET

Liite 1. Sähköinen kyselylomake

1 (2)

Naisten kokemat sosiaaliset paineet lasten hankkimisesta

1. Ikä vuosina
2. Siviilisääty
 - a. Sinkku
 - b. Parisuhteessa
 - c. Rekisteröidyssä parisuhteessa
 - d. Avoliitossa
 - e. Avioliitossa
 - f. Eronnut
 - g. Leski
 - h. Muu
3. Koulutus
 - a. Ylempi korkeakoulututkinto
 - b. Alempi korkeakoulututkinto
 - c. Toisen asteen koulutus
 - d. Peruskoulu tai kansakoulu
4. Käytkö töissä?
 - a. Kyllä
 - b. En
5. Opiskeletko?
 - a. Kyllä
 - b. En
6. Onko sinulla lapsia?
 - a. Kyllä
 - b. Ei
7. Aiotko joskus hankkia lapsia?
 - a. Kyllä
 - b. En
 - c. En osaa sanoa

(jatkuu)

8. Koetko tai oletko joskus kokenut paineita lasten hankkimisesta?
- Kyllä
 - En
9. Mikäli vastasit edelliseen Kyllä, minkä ikäisenä olet kokenut paineita lasten hankkimisesta?
10. Valitse seuraavista kaikki ne tekijät, jotka jollain tavoin aiheuttavat tai ovat joskus aiheuttaneet sinulle paineita lasten hankkimisesta. Voit valita useamman vaihtoehdon.
- En ole kokenut paineita lasten hankkimisesta
 - Kumppani
 - Kumppanin puuttuminen
 - Omat vanhemmat
 - Kumppanin vanhemmat
 - Läheisten ja ystävien perhesuunnittelu tai perheenlisäys
 - Kulttuurilliset normit
 - Uskonnolliset normit
 - Yhteiskunta
 - Sosiaalinen media
 - Työelämä
 - Taloudellinen tilanne
 - Kouluttautuminen ja opinnot
 - Hedelmällinen ikä eli ns. "biologinen kello"
 - Hedelmällisyyteen liittyvät vaikeudet
 - Muu, mikä?
11. Millä tavoin eri tekijät ovat aiheuttaneet sinussa paineita?
12. Mistä syystä kyseiset tekijät ovat aiheuttaneet sinulle paineita?
13. Kuvaile, millaisia tuntemuksia paineiden kokeminen on sinussa aiheuttanut.

Liite 2. Saateteksti sähköisen kyselylomakkeen yhteydessä

Hei,

Olemme kaksi sairaanhoitajaopiskelijaa Tampereen ammattikorkeakoulusta ja tämä kysely on osa opinnäytetyötämme. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa naisten kokemia paineita lasten hankkimisesta. Aihe on ajankohtainen ja tavoitteenamme on lisätä ymmärrystä ja tietoisuutta väestötasolla ja terveydenhuollon ammattilaisten keskuudessa liittyen lasten hankkimisesta koettuihin sosiaalisiin paineisiin.

Opinnäytetyö toteutetaan yhteistyössä TAMK ViVa-hankkeen kanssa. Kyselyssä ei kerätä tunnistetietoja. Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan tässä opinnäytetyössä. Kysely on kaikenikäisille naisille. Voit vastata kyselyyn, vaikka et olisikaan kokenut paineita lasten hankkimisesta. Vastaukseen menee noin 5-10 minuuttia.

Mitä sosiaalinen paine tarkoittaa tässä opinnäytetyössä? Kalevi Heinilä on määritellyt teoksessaan "Sosiaalinen paine" (1962) sosiaalisen paineen lähteet yleiseen mielipiteeseen, normipaineeseen ja ryhmäpaineeseen.

Yleinen mielipide on persoonaton, yleisesti vallitseva mielipide, joka voi aiheuttaa painetta yksilölle.

Normipaineeseen sisältyy yleiset säännöt ja velvoitteet, jotka ohjaavat tietynlaiseen toimintaan. Tällaisia voivat olla esimerkiksi yhteiskunnan määrittämät velvoitteet.

Ryhmäpaine tarkoittaa toisten ihmisten aiheuttamaa painetta tietyn ryhmän sisällä.

Kiitos, kun vastaat kyselyymme!

Ella Reijonen & Tiia Reinilä

Liite 3. Esimerkkitaulukko aineiston luokittelusta

ILMAUS	ALALUOKKA	YLÄLUOKKA	PÄÄLUOKKA
<i>"Myös vanhemmilta ja isovanhemmilta ja kavereilta on tullut kommenttia, että olisiko jo aika"</i>	Vanhempien, isovanhempien ja kavereiden kommentit lastenhankkimisen ajankohdasta.	Lähipiirin toiveet lastenhankinnasta	Lähipiirin aiheuttamat paineet
<i>"Kun vanhemmat, työkaverit ja ystävät alkavat kysellä lisääntymisestä jatkuvasti"</i>	Vanhempien, työkavereiden ja ystävien kyselyt lastenhankinnasta.		
<i>"Appivanhemmat toivoneet pääsevänsä isovanhemmiksi"</i>	Vanhempien toive isonhemmuudesta.		
<i>"Työpaikoilla esimiehet varmistaa onko vauvalomalle tarvetta tulossa kun nainen on parhaassa iässä."</i>	Esimiehen tiedustelu lastenhankinnasta.	Lähipiirin kommentit liittyen lasten hankintaan	
<i>"Mieheni on koko elämänsä unelmoinut isyydestä, mutta en tiedä haluanko äidiksi"</i>	Kumppanini haluaa lapsia, mutta nainen ei.	Kumppanin odotukset ja toiveet liittyen lastenhankintaan	
<i>"Mieheni ei halua lapsia ainakaan toistaiseksi, itse olisin halunnut lapsia jo 20-vuotiaana. Olisin halunnut olla nuori äiti."</i>	Kumppanini ei halua lapsia, vaikka itse olisin halunnut olla nuori äiti.		
<i>"Oikeastaan suurin paine on kumppanin puute ja olisi mukava elää ja olla kumppanin kanssa useampi vuosi ennen kuin alkaisi lapsia hankimaan."</i>	Toive kumppanista ja lapsista tulevaisuudessa.		
<i>"Kun kaikilla kavereilla on lapsi niin sitä ajattelee, että täytyisi myös itse hankkia"</i>	Koska kaverit hankkivat lapsia, tuntuu, että itsekin täytyy hankkia.	Ystäväperheiden ja muiden perheiden perheenlisäyksestä aiheutuvat paineet	
<i>"Tuntenut itseni ulkopuoliseksi kun kaikki muut perustavat perhettä"</i>	Ystävien perheenlisäys tuo ulkopuolisuuden tunnetta.		
<i>"Muiden lasten hankkimisen helppous ahdistaa"</i>	Muiden lasten hankkimisen helppous tuo ahdistusta.		